

Tomos.

Homo sine gratia quid possit.

Iosra d. 21. q. viii.

re ad gratiam, nec possint bonum velle formaliter. Vt sit vna ratio ex parte amoris gratuiti, prout Deus mouet in his, quæ sunt gratiæ. Dicemus enim, quod secundum Augustinū 8. super Gen ad litteram, nisi Deus operaretur interiorius in his, quæ sunt naturæ, extincta esset operatio naturæ. Simili ergo modo, nisi Deus operaretur in creaturis in his, quæ sunt gratiæ, extinctus esset omnis processus ad gratiā. Nisi enim Deus moueret creaturam ad gratiam, non posset creatura procedere ad gratiam, nec adipisci gratiam. Secundum quem modum dicemus in rebus esse duplices impetus à Deo factos. Sunt enim quidam impetus diuini in rebus, prout Deus mouet res naturaliter, qui impetus si essent extincti, extincta esset omnis operatio naturæ.

Sunt autem alij impetus, secundum quos Deus mouet ad gratiam, qui si non essent, nulla esset receptio gratiæ. Hoc ergo modo, ut tetigimus, homo adipiscitur gratiam, quia Deus semper, vel quasi semper, quamdiu sumus viatores, facit huiusmodi impetus in animabus nostris, quos possumus sequi, & non sequi, sequendo autem eos, adipiscimur gratiam, non sequendo, remanemus in culpa, quos etiam impetus facit Deus in Angelis bonis, quos ipsi sequentes, adepti sunt gratiam. Angeli autem mali volentes præuenire diuinam ordinationem, non sunt securi, vel non expectauerunt hos diuini impetus, sed voluerunt adipisci beatitudinem per naturam, quam debuerunt velle adipisci per hos impetus, siue per hos impulsus, & per gratiam. Manifesta est ergo ratio, quare Dæmones sunt obstinati in malo, & non possunt redire ad gratiam, quia sine diuinis impulsibus ad gratiam, nulla creatura rationalis potest gratiā adipisci. Hos autem diuinos impulsus, & hos diuinos impetus, diuina iustitia exigente, Deus non vult facere in Dæmonibus. facit enim Deus in eis suos impetus, & suos impulsus, prout operantur communiter, & vniuersaliter in his, quæ sunt naturæ, non autem facit huiusmodi impulsus, vel huiusmodi impetus, prout operantur in his, quæ sunt gratiæ. Ideo sicut organum diuina a principali agente, nihil potest de se facere, sic Dæmones, quantum ad ea, quæ sunt gratiæ, derelicti à Deo, nunquam possunt diuinam gratiam adipisci.

Impetus diuini, cum in Dæmonibus non fiant.

Est autem hoc rationi congruum, quod, quando res aliqua est in via, quod impellatur donec deueniat ad terminum. postquam autem est in termino exigit æquitas, & iustitia, ut non ulterius impellatur. Quamdiu ergo nos sumus in via, siue sumus boni, siue mali, semper, vel quasi semper Deus nos impellit ad bonum: nos vero, quia sumus liberi arbitrij, possumus hos impulsus sequi, & non sequi, quos sequendo, si sumus mali, boni sumus: & si boni sumus, sumus magis boni. Hos autem impulsus sequendo, ad Deum conuertimur. Ideo natura, & origine præueniunt huiusmodi impulsus, & postea eos sequendo, ad Deum conuertimur, ut legitur: Con-

Tren. 3.

uertere nos domine, & conuertemur. Nisi enim ipse prius faceret huiusmodi impulsus, per quos quantum in se est, nos conuertit, hos minime per nos ipsos conuertere possemus. & sicut hos impulsus sequendo conuertimur ad Deum, sic ab eis nos diuertendo, aduertimur à Deo. Quamdiu ergo sumus in via, tales impulsus sunt, quos sequendo meremur: vel quia non iusti, sumus iusti, & adipiscimur gratiam: vel quia iusti, sumus magis iusti, & meremur augmentum gratiæ.

Sed quando creatura rationalis iam est in termino, siue ille terminus sit bonus, quia adepta est beatitudinem æternam: siue sit malus, quia est adepta damnationem æternam, loquendo de præmio essentiali, non ulterius potest mereri, nec demereri, nec fiet in ea huiusmodi impulsus ad merendum essentiali præmium. Sicut ergo natura, nisi impulsus esset à Deo in his, quæ sunt naturæ, non posset in aliquam operationem naturalem: sic creatura rationalis, nisi impulsus esset à Deo in his, quæ sunt gratiæ, non posset gratiā adipisci. Et quia Diabolus non est amplius viator, & est iam in termino, exigit diuina iustitia, ut nunquam impellatur ad ea, quæ sunt gratiæ, & nunquam possit de cætero gratiam adipisci.

* D. Tho. sent. d. 7. q. 1. art. 2. Et 1. par. q. 64. art. 1. Et q. disp. 3. vcr. q. 27. art. 4.

Aduertendum autem, quod de hac materia agitur infra in vltima quæstione 21. distin. vbi dicta iuuant ad hæc dicta, & econuerso, hæc dicta ad ibi dicta.

Secunda via ad hoc idem sumitur ex parte amoris electiui, & prout Angelus, mouet se per liberum arbitrium, & per modum electiui, & prout Angelus mouet se naturaliter ad aliquid volendum, & per rem aliquam naturaliter apprehensam, qui motus, & est electiuus, & est naturalis: electiuus quid est, quod nisi vellet rem iam apprehensam, non moueret se ad eam: naturalis quidem est, quia derelictus naturæ suæ, potest hoc modo se mouere. Secundum hunc autem motum, secundum quem mouetur a seipso, consequens est, quod omnia velit propter seipsum. Nam si derelictus suæ naturæ, potest per hunc motum se mouere: & quia hoc motu seipsum mouet, secundum hunc motum propter seipsum se mouet, & nihil secundum hunc motum possit supra seipsum velle, sed omnia propter seipsum velit. Ideo veritatem habet illud commune verbum, quod natura semper est curua, quia semper ad seipsam reuertitur, quia quicquid vult, propter seipsum vult, & ut reuertatur semper in seipsam: ut omnia propter seipsam velit. quia, ut liquido patet, ipsa natura sibi derelicta, supra seipsam se leuare non potest: secundum quem modum, nihil vult supra se, sed omnia propter se. Igitur Dæmon secundum hunc motum nunquam poterit adipisci gratiam, sed semper remanebit in sua superbia, quia in omnibus per hunc motum querit seipsum, & suam excellentiā, quod est peccatum superbiæ. id si bonum vult, non vult bene, quia deberet in illo bono

hano querere Deum, & querere aliquid supra se: ipse autem querit suam excellentiam, & querit se, ideo bonum, quod vult, non vult bene, quia non vult eo modo, quo debet velle. secundum hunc ergo modum nunquam potest adipisci gratiam, nec potest esse penitius, ut mereatur gratiam, quia cum secundum hunc modum feratur in se, non poterit ferri supra se.

Tomo I.

Tertia via ad idem sumetur ex ipso motu naturali, prout quælibet creatura rationalis, naturaliter inclinatur, ut moueatur in Deum propter se, & super omnia, quo adeptio; quiescit quantum ad omnia, iuxta illud Aug. 1. confes. Ad te nos fecisti Domine, & inquierum est cor nostrum, donec requiescat in te. Iste autem motus naturalis, non est nisi quædam inclinatio naturalis, & quædam aptitudo naturæ, ut tendat in Deum, & diligat ipsum super omnia. Sed nunquam aptitudo ad aliquid facit illud adipisci, nisi actu moueatur ad illud. Cum ergo hæc aptitudo sit ad aliquid supra seipsum, nunquam aliquid poterit hoc modo moveri per seipsum. Oportet ergo, quod a Deo impellamur secundum actum, ad hoc, quod illa aptitudo reducatur in actum. Habent ergo Dæmones naturalia splendida, & integra, quia nihil amiserunt de his, quæ sunt naturæ. Tamen ratione culpæ, natura in eis est ita prostrata per culpam, quod non potest resurgere ad gratiam. Est enim natura Dæmonum facta ad Deum, & ut tendat in Deum super omnia, sed illa aptitudo non potest reduci ad actum sine diuino impulsu, & exigente diuina iustitia: Deus nunquam impellet Dæmones ad gratiam, & ut tendat in eum super omnia, dicuntur autem Dæmones secundum Dionysium habere oculos clausos, & non aduertere huiusmodi impetus naturales, quia aptitudinem, quam habent per naturam, non possunt reducere in actum, ut diligant Deum propter se, & super omnia.

Dæmones nihil amiserunt de his, quæ sunt naturæ.

Dæmones habent oculos clausos quo inuoluntur.

Ad secundum dicendum, quod Dæmones desiderant bonum & pulchrum, sed hoc non agunt pulchre, nec bene, quia in omnibus his querunt propriam excellentiam, in quibus deberent principia querere Deum, ut qui gloriatur in Domino gloriatur. Unde & Isidorus de summo bono lib. 1. c. 10. dans differentiationem inter bonos Angelos & Diabolus, ait, quod Angeli semper in Deo gaudent, non in se: Malus vero, quia in se, ex hoc est Diabolus, quia non querit Dei, sed quæ sua sunt requisit.

Ad tertium dicendum, quod synderesis, ut est impetus naturalis, in bonum est, & contra malum. sed Dæmones secundum propriam electionem ab huiusmodi impetu se auertunt. Vel possumus dicere, quod non possunt illos impetus sequi, nisi a Deo iuuentur, & impellantur, sed non decet diuinam iustitiam eos sic iuuare, & impellere.

Dæmones frustra querunt.

Ad quartum dicendum, quod Dæmones credunt & contremiscunt, & hoc bonum est, sed huiusmodi bonum non agunt bene, quia non agunt ex electione, sed quasi coacte. Vident enim potestatem

Amorem Dei, unde coguntur contremiscere, & credere ipsum esse unum potentem omnia.

Ad quintum dicendum, quod culpa, & superbia eorum crescit, quantum ad demeritum penæ accidentaliter, quod non erit in infinitum, sed usque ad diem iudicii. Usque enim ad tempus illud, amantes propriam excellentiam tentant, & vexant Homines, in quo demerentur accidentaliter, & crescit eorum accidentaliter penæ, sed post diem iudicii non minus querent propriam excellentiam, at huiusmodi amor propriæ excellentiæ, quia nullo modo erunt in statu merendi, vel demerendi, nec essentialiter, nec accidentaliter, dicitur esse peccatum sed penæ peccati. Ex eorum enim culpa, hanc penam habebunt, & habent inflictam, ut nunquam Deus in eis faciat aliquos speciales impetus ad bonum, quos sequendo possint conuertere ad bonum, & eleuare se supra se. sed semper in omnibus suis electionibus, non nisi se, & suam excellentiam querent. Unde semper remanebunt obstinati in suo peccato.

Dæmoni penæ accidentaliter

Dub. Lateralis.

LETTERVS forte dubitaret aliquis de istis tribus motibus, videlicet Naturali, Electiuo, & Gratuito, Quomodo se habent, & quomodo differunt. Dicendum, quod primo differunt, quo ad principia, quia principium motus naturalis est ipsa natura, vel est Deus, ut est generaliter agens, & ut generaliter dat naturam omnibus rebus. Secundo principium motus electiuus, ut hic de tali motu loquimur, est ipsum liberum arbitrium, sibi derelictum, vel est ipsa creatura rationalis, ut est mouens seipsam per formam apprehensam, & per liberum arbitrium: sed principium motus gratuius, est ipsa gratia, quæ se habet ad liberum arbitrium, ut sellor ad equum, dirigens liberum arbitrium ad actus diuinos, ut sellor dirigit equum; vel est ipsa tota Trinitas, & appropriatè Spiritus sanctus dans huiusmodi gratiam, ita quod aliter est Deus motor in motu naturali, dans naturam, quia hoc est, ut operatur in rebus naturalibus generaliter, & aliter est motor Deus, & appropriatè Spiritus sanctus in motu gratuito, quia hic est specialiter, prout specialiter est dans gratiam creaturæ rationali.

Amoris naturalis, electiuus, & gratuius differt.

Gratia ad liberum arbitrium, ut sellor ad equum.

Secundo differunt hi tres motus quantum ad actum, quia motus naturalis potest esse sine actu. Nam sufficit ad talem motum, quod sit ibi quidam impetus naturæ, vel quædam inclinatio naturalis: sed motus electiuus, qui est a libero arbitrio secundum se considerato, & motus gratuitus, qui est a gratia, valde a Deo propriè sumpti, semper important aliquem actum.

Tertio differunt hi tres motus, quantum ad actionem, & passionem, quia in motu naturali, & gratuito, res mota magis se habet, ut patiens, quam ut agens, & ideo cum graue mouetur naturaliter deorsum, non dicitur se mouere, sed magis dicitur moueri à generante, quod dedit sibi naturam illam. Sic etiam

Motus naturalis quo patiens differat à motu gratuito.

A in motu gratuito, creatura rationalis nō dicitur se mouere, sed moueri dicitur à Deo, vel appropriatè à Spiritu sancto, qui dedit sibi gratiam. Et ideo in tali motu creatura rationalis magis agitur, quàm agat. Iuxta illud ad Romanos: Qui spiritu Dei aguntur, hi filij Dei sunt. Sed in motu electiuo, qui est à libero arbitrio sibi derelicto, creatura rationalis dicitur mouere seipsam per formam apprehensam, & per liberum arbitrium.

Quartò differunt hi motus quantum ad meritum, & quantum ad eleuationem supra se, quia motus naturalis, qui est à natura, non eleuat creaturam supra se, idest supra suam naturam, cum sit ab ipsa natura, propter quod talis motus non est meritorius, nisi sit perfectus per gratiam, sic etiam motus electiuus, in quo creatura rationalis mouet se, non potest eleuare creaturam rationalem supra se, nec potest esse meritorius, nisi sit perfectus per gratiam.

Solus ergo motus gratuitus, quo motu mouet solus Deus, quia non infundit gratiam, nisi solus Deus, eleuat creaturam rationalem supra se: & est meritorius. Per hunc enim motum mereamur beatitudinem, & gloriam, quod est bonum supernaturale, & super omnem creaturam rationalem, quæ creatura rationalis, tenet principatum inter omnes creaturas, quia secundum Philosophum in de bona fortuna. Nihil est ratione superius, nisi Deus. Hoc ergo motu gratuito mouentur solum viatores, & à solo Deo, & impetus ad huiusmodi motum gratuitum facit in solis viatoribus solus Deus. Decet enim diuinam iustitiam, vt quam diù creatura rationalis est in via, faciat in ea impetus ad gratiam, & stet ad ostium cordis, vel mentis creaturæ rationalis, & pulset, vt intret conferendo sibi gratiam. Sed postquam creatura rationalis est in termino: non decet diuinam iustitiam ulterius facere tales impetus, nec pulsare ad ostium mentis, vt intret ad creaturam rationalem sibi gratiam conferendo. Et ideo, quia sine diuino auxilio non potest hoc fieri, quia sicut esset extincta operatio naturæ, si Deus subtraheret suam operationem intrinsecam, vt dicit Augustinus 9. super Gen. sic est omnino extinctus motus ad suscipiendam gratiam, si Deus ad hoc agendum suum auxilium subtrahat. Dæmones ergo, & animæ damnatæ: quia non sunt ulterius in via, sed in termino, subtrahente Deo per exigentiam suæ iustitiæ suam operationem intrinsecam, tam à

Dæmonibus, quam ab animabus damnatis, extinctus erit motus in eis ad susceptionem gratiæ, vt non possint de cætero, nec penitere meritorie, nec gratiam adipisci.

QVÆSTIO II.

De Angelorum potentia cognitiua.

DE I N D E queritur de Angelis malis, & etiam bonis, quantum ad naturalem potentiam cognitiuam. Propter quod queritur de eorum naturali cognitione, & diuinatione. Circa quod queruntur quatuor. Primo: Vtrum naturali cognitione cognoscant futura. Secundo: Vtrum cognoscant cogitationes mentis. Tertio: Vtrum in eorum iudicio possit cadere error. Quarto: Vtrum possint de aliquibus diuinare.

A R T I C. I.

An Angeli futura cognoscere possint. Conclusio est negativa.

Aegid. q. de cogn. Ang. q. 10. Et 1. Quod. q. 10. D. Tho. 1. p. q. 57. artic. 3. Et q. 86. artic. 4. Et de ver. q. 8. artic. 12. Et de Malo q. 16. artic. 7. Et Opusc. 3. cap. 35. & 136. De Bonauen. d. 7. p. 2. artic. q. 3. Ric. d. 7. q. 6. Dur. d. 7. q. 3. Barth. Syb. cap. 6. Dec. 3. q. 1.

AD primum, sic proceditur: videtur, quod Dæmon, vel etiam Angelus naturali cognitione possit futura cognoscere. Nam vt dicit in lib. de causis in propositione secunda, Intelligētia parificatur æternitati. Habet ergo suam operationem in æternitate, & supra tempus, vt ibidem dicitur. sed tale quid non magis respicit præterita, quàm futura, ergo Angelus equaliter cognoscit, præsentia, & futura.

Præterea si esset de ratione cognoscibilis, & præsentia esset, tunc nihil esset cognitum, nisi præsens. Deus ergo futura nesciret. Angelus ergo si non cognoscit futura, hoc non erit ratione cognoscentis, cum habeat apud se species, & nihil recipiat à rebus. Nec ratione ipsius cognoscibilis, cum non oporteat cognitum, secundum quod huiusmodi, esse præsens. Nullo ergo modo est data causam, quare non cognoscat futura.

Præterea cognitio qualibet est secundum modum rei cognoscentis, non secundum modum rei cognitæ, secundum Boetium in libro de consolatione, sed cum Angelus non habeat cognitionem, nisi intellectuam: & huiusmodi cognitio abstrahat ab hic, & nunc; non differt quantum ad cognitionem Angeli, vtrum cognitum sit nunc, vel non sit nunc, & vtrum sit præsens, vel futurum.

Præ-

Gratia me
gis agitur,
quàm agi-
mus: ex D.
Fazio.
Rom. 8.

Tom. 3.

Dæmon, &
anæ damna-
te cur impu-
nentes.

Præterea species in mente Angeli sunt causatæ ab ideis diuinis, ita, q̄ illæ sunt factiue, & repræsentatiue, sed species in mente Angeli sunt repræsentatiue tantum, non ergo quantum ad rationem efficiendi, sed cognoscendi, idem erit iudicium de ideis diuinis, & speciebus Angelicis, sed ideæ diuinæ sunt ratio cognoscendi præsentia, & futura: ergo &c.

IN CONTRARIUM est, quia magis videtur, q̄ Angelus cognouerit futura ad se pertinentia, quàm alia, sed illa non cognouit, quia nō fuit præcius sui casus, vt patuit per Aug. 11. de Ciui. & 11. super Gen. ergo &c.

Ita. 41.

Præterea dicitur Isa. Annunciate, quæ ventura sunt in futurum, & sciemus, quia Dī estis vos, solius ergo Dei est futura cognoscere.

RESOLVTIO.

Angelus nec bonus, nec malus futura potest cognoscere certitudine vlla, cum ipsi Angeli futura nō cognoscant in se, nec in suis causis, nisi coniectura quadam.

RESPONDEO dicendum, quod cognoscere aliquid, vel hoc est in se, vel in suis causis. Ostendemus autem, q̄ nec Dæmones, nec Angeli naturali cognitione possunt futura cognoscere, nec in suis causis, nec in se.

Futura quæ
duplicitia.

Quia non in suis causis sic declaratur. Dicimus enim, quod futura quadrupliciter se possunt habere, quia, vel sunt necessaria, vel sunt, vt in pluribus, vel sunt vt raro, vel sunt ad vtrumlibet. Ex quo contingens est duplex, videlicet ad vtrumlibet, quod non est magis ad hanc partem, quàm ad illam, & nō ad vtrumlibet, quod est magis ad vnā partem, quàm ad aliam, potest tamen impediri, q̄ dicitur contingens sæpè, ideo oportet, q̄ etiam sit contingens raro, quod opponitur ei, quod est contingens sæpè.

Ad vtrum-
libet.

Dæmones autem naturali cognitione nō possunt scire contingens ad vtrumlibet in suis causis, quia talia non habent determinatas causas. Quod enim in suis causis determinatè non est, consequens est, quod ibi determinatè cognosci non possit.

Raro quid.

Secundo non possunt hoc modo cognoscere contingens raro, quia tale quid est per accidens, & a casu, nec propriè reducitur in causam, sed in defectum causæ, vel in inopinatum concursum causarum: vt si aliquid habet determinatam causam possibilem impediri, vt sæpè veniet illud, sed vt raro, & ex impedita causa continget oppositū. Huiusmodi autem impeditio causæ contingere poterit ex concursu alicuius alterius causæ, vt puta quia hæc inferiora sunt supercælestibus subdita, ex concursu generationis istius ad constellatōnem cōtrariam, ppterit impediri generatio eius. Ideo dictum est in 2. de Gen. Quia non omne generabile de necessitate generabitur. Ex concursu ergo huius constellatōnis contrariæ, vel ex concursu alterius causæ impediētis, poterit fieri corruptio in se, & esse defectus in generatione.

A & quia tales concursus sunt inopinati, & per accidens, nec reducuntur in aliquam causam certā per se, ideo naturali cognitione, nec Angelus, nec Dæmon potest tale contingens cognoscere in suis causis.

Tertiò certitudinaliter naturali cognitione, non poterunt cognoscere contingens innatum, vel contingens sæpè. Nam eo ipso, q̄ talia contingentia possunt impediri, & aliquando impediuntur, non habent omnino necessariam causam, & de ipsis per suas causas certitudinalis cognitio ab Angelis haberi non potest.

Quartò etiam de ipso futuro necessario naturaliter non omnimodam certam cognitionē habent. Illud enim vocamus futurum necessarium, quod fm hunc ordinem, quē videmus, impediri nō potest, sicut sunt eclypses solares, vel lunares, ortus, & occasus siderū, &c. hmoi. Pōt enim de talibus esse sciētia omnino certa in vniuersali, quantum ad suas causas, vt q̄ hmoi coniunctio hmoi eclypsim causat. Sed q̄ hæc eclypsis tali hora eueniat, omnimodam certitudinem naturaliter creatura non habet, eo q̄ etiam in talibus aliquando accidit aliquid præter naturæ cursum, vt bellante Iosue: Sol stetit, vt habetur in Iosue in horologio Achaz reuersus est Sol. x. Lineis per gradus, quos descenderat. In passione domini eclypsatus est Sol in plenilunio. Propter quod dicit Dion. in Epistola ad Policarpum, quod non erat tunc tempus conuentus, id est non erat tūc tempus, q̄ deberent conuenire Sol, & Luna. Nullum ergo futurum est, q̄ per superiorem causam non possit impediri, ex quo sub futuritione cadit, ergo & de talibus omnimoda certitudo naturaliter non potest haberi à creatura, quia in suis causis creatis, quas creatura potest naturaliter cognoscere, omnimodam stabilitatem non habent. Sed quæ futura sunt secundum diuinam prouidentiam, & ea, quæ ibi refulcent, nullo modo impediuntur. q̄a omnia refulcent ibi tanquam præsentia, propter quod omnia ab eo præuisa, & ordinata, fm q̄ huiusmodi quandam necessitatem habent, quantum cunque in se sint contingentia, quia, vt diximus, totus descursus rerum ad Deum comparatur tanquam ad præsens: & omne præsens, fm quod huiusmodi, est quid necessarium, sicut omne, qd est, quando est, necesse est esse. Quæ ergo videtur in ipso Deo, vel, quæ Deus reuelat sic futura esse, possumus certitudinaliter scire: sed quæcunq; futura sunt, secundum q̄ huiusmodi, naturali cognitione nō oimode certè sciri possunt à creatura.

Iosue. c. 1.

Eclypsis i
passiōe dī
fuit in pl
nilunio.

C Habito, q̄ Dæmones, vel etiam Angeli naturaliter de futuris in suis causis omnimodam certam cognitionem non habent, volumus ostendere, q̄ futura in se non cognoscunt.

Aduertendum tamen, q̄ cum dicimus Angelos naturaliter nō cognoscere futura in suis causis per certitudinem, hoc ideo verum est, quia talia secundum, q̄ huiusmodi possunt impediri. quia ergo plus impeditur cōtingens raro, quàm ad vtrumlibet: & plus cōtingens ad vtrumq; q̄ cōtingens innatum, vel sæpè: & plus tale con-

1. Perihet.
sub hgem.

tingens,

tingens, quàm id, quod est necessarium secundū A naturæ cursum, oportet in cognitione talium futurorum prout cognoscuntur in suis causis, adesse gradus quosdā. Suppositis ergo talibus gradibus in cognitione futurorum per suas causas: volumus declarare, quòd huiusmodi futura in se angeli naturaliter non cognoscunt. Nam quicquid cognoscitur, oportet, quòd sit præsens cognoscenti, & quòd comparatur ad cognoscens tanquàm ad præsens: & quia, quod est futurum potest habere præsentem causam, poterit de futuro haberi cognitio per suam causam, sed tunc de ipso futuro haberetur cognitio secundum se, quando ipsum futurum in se esset, ut quid præsens cognoscenti, vel compararetur ad cognoscens tanquàm ad præsens, quod in solo Deo veritatem habet. Quod dupliciter declaratur. Primo ex parte cognoscentis. Secundo ex parte cognoscibilis.

Exemplū
volcheri-
mum ad de
clarandum,
creaturam
nullam ha-
bere cogni-
tionem de
futuris, sed
de præteritis.

Prima via sic patet: Imaginabimur enim, ut communiter ponitur, quòd sic se habent res in ordine vniuersi, sicut se habent aliqua ordinata in loco, ut si essent multi homines, ut puta centum, vel mille linealiter dispositi, unus ante alium, quilibet videret, quod est ante se, nullus autem, quod est post se. Sed si esset aliquis homo extra ordinem illum, quia non compararet ei illi homines, aliqui, ut anteriores: aliqui, ut posteriores: totum illum ordinem hominum sic linealiter dispositorum vno intuitu contueri posset. sed quia nulla creatura est absoluta ab ordine vniuersi: potest creatura naturali cognitione cognoscere, quæ fuerunt ante, ut, quæ fuerunt in præterito, non autem quæ erunt post in futuro. Cuilibet ergo creaturæ tanquàm existenti in hoc ordine, futura respondent, ut futura: & præterita, ut præterita, sed Deus, qui est supra istum ordinem, totum hunc ordinem vno intuitu contuetur, & oia principaliter videt.

Secunda via ad hoc idem sumitur ex parte rei cognoscibilis, vel ex parte obiecti cognitionis. Dicere enim possumus, quòd omnis creatura intuetur aliquid extra se. Nam quælibet creatura habet alia à se tanquàm principale suæ cognitionis obiectum. Solus autem Deus non nisi se ipsum tanquàm principale obiectum cognitionis cognoscit, & cognoscendo se, cætera alia intuetur. Vnde, & Aug. 83. q. quæstione de ideis dicit: Non enim extra se positum quicquid intuebatur, ut secundum id constitueret, quod constituebatur. Nam hoc opinari, ut ait, sacrilegium est. Deo ergo omnia sunt præsentia, quia omnia intuetur i seipso, qui sibi maximè præsens est. Ideo ita vocat, quæ non sunt, tanquàm ea, quæ sunt, ut dicit ad Romanos. quia omnia in se præsentialiter videt: ita, quod & futura, & præterita ibi non expectantur nec prætereunt, sed omnia ibi præsentialiter cernuntur. Vnde Aug. 15. de Ciui. Dei, ait, quod Deus omnia nouit, ut nec ea, quæ dicuntur præterita: nec ea, quæ dicuntur futura, quasi desint expectentur, ut veniant, sed & præterita, & futura cum præsentibus sunt. cun-

Tom. 4.

Rom. 4.

To. 1. c. 7.

ta præsentia, & in vno conspectu simul præsto sunt vniuersa. Sed quælibet creatura, & etiam ipsi angeli habent aliquid aliud tanquàm principale obiectum. Nam naturæ rerum, quarum habent species, sunt principale obiectum cognitionis ipsorum. Cū ergo oēs huiusmodi naturæ, vel quātū ad essentialia, vel quātū ad accidentalitatem habeant & præteritionem, & futuritionem in suis suppositis; quia aliqua ibi prætereunt, & esse desinunt, aliqua adueniunt, & esse incipiunt; necesse est ipsos angelos non habere omnia præsentia, nec naturali cognitione omnia præsentialiter intueri. Quia ergo, ut diximus, ille cognoscit futura in se, cui futura non sunt futura, sed præsentia: quia quicquid actualiter cognoscimus, actualiter, & præsentialiter representatur nobis; nulla creatura futura in se naturaliter cognoscit, nec cognoscit ea certitudinaliter in suis causis. Ideo talium naturaliter plenam cognitionem non habet. Sed si ipsum Deum posset videre naturaliter, haberet de eis naturalem cognitionem, & certam.

RESP. AD ARG. Ad primum dicendum, quòd intelligentia parificatur æternitati. Quia operatio eius non mensuratur tempore propriè sumpto, sicut mensuratur operatio animæ. Nam operatio animæ est mouere corpora: motus autem corporum mensuratur tempore propriè sumpto. Ideo dicitur anima esse in horizonte æternitatis, & esse inter tempus, & æternitatem, quia substantiam habet in æternitate, & operationem in tempore. Sed operatio intelligentiæ, quæ est intelligere, non cadit sub tempore propriè sumpto, ideo tota dicitur esse in æternitate, non quod in operibus eius non sit aliqua successio, sed quia secundum operationem non cadit sub tempore propriè sumpto. Igitur quia intelligentia successionem habet in operibus suis, non omnia intelligit vno intuitu, & simul: nec oia respondent ei, ut præsentia, per quod de ipsis futuris certam omnimodam cognitionem non habet.

Animæ sub-
stantia in æ-
ternitate
operatio au-
tem in tem-
pore.

Ad secundū dicendū, quod id, quod præsentialiter cognoscit, cognoscitur actu & præsentialiter representat cognoscenti. per quod nec Deus certe cognosceret futura, nisi futura se haberet ad eum quæ sunt præsentia. Peccabat ergo argumētū in materia, & accipiebat falsa. Nam & Deus non cognosceret futura, nisi se haberet ad Deum, ut præsentia. Et si angelus habet species futurorum, non cognosceret per species illas huiusmodi futura, nisi quoniam fierent præsentia, vel nisi quia sunt in suis causis, ut præsentia, & illa, quæ necessario secundum hunc ordinem, quæ videmus, euenient, & quæ hoc modo impediri non possunt, de talibus possunt habere certam cognitionem sub hac conditione, nisi Deus naturæ cursum vellet aliter immutare: vel possunt habere certam cognitionem, si reuelatum sit eis, quod in talibus non immutabitur ordo rerum. habet itaque angeli naturaliter cognitionem de futuris, quoniam incipiunt præsentialiter esse, quæ non habebant quoniam futura erant. sed hoc non est, quod cognitionem accipiant à rebus. sed quæ res ipsæ mutatae sunt, & incipiunt representari per species illas, quæ prius non representabantur.

Ad

Ad tertium dicendum, quod omnis intellectus dicitur habere abstractionem secundum hic, & nunc; sed aliter hoc est in Angelis: aliter in hominibus. In hominibus enim est huiusmodi abstractionis, & quantum ad species intelligibiles, quæ non habent esse hic, & nunc: & quantum ad ipsa obiecta cognoscibilia. quia intellectus noster recto aspectu non cognoscit nisi vniuersalia, sed intellectus Angeli habet abstractionem quantum ad species intelligibiles, non autem quantum ad ipsa obiecta cognoscibilia. Nam & ipsa singularia recto aspectu cognoscit: & ideo, cum sunt præsentia, offerunt se intellectui angelico, non autem cum sunt futura, nisi habeant præsentia causas, in quibus certitudinaliter cognoscantur.

Ad quartum dicendum, quod licet species in mentibus Angelorum derivatæ sint ab ideis diuinis, valde tamen deficiunt ab huiusmodi ideis, nec eodem modo comparantur res ad intellectum Angelicum, qui non omnino est à tempore liber: & ad Deum, qui totum tempus præsentia liter intuetur.

ARTIC. II.

An Angeli cordium cogitationes cognoscant. Conclusio est negativa.

Aegid. de cogn. Ang. q. 11. D. Tho. 1. p. q. 57. artic. 4. Et 2. sen. d. 7. q. 1. artic. 1. Et de Ver. q. 8. artic. 13. Et de Malo. q. 16. artic. 8. Henr. Gand. Quod. 3. q. 13. Gabriel lect. 31. can. 50. Et d. 13. q. 2. artic. 4. D. Bonauen. d. 8. p. 2. artic. 1. q. 6. Ric. d. 8. q. 20. Holkoth. 2. sen. q. 4. Cæpr. d. 8. q. 1. Th. Arg. d. 7. q. 1. arti. 2. Greg. d. 9. q. 1. Dur. d. 8. q. 5. Barth. Syb. cap. 7. Dec. 3. q. 2.

SECUNDO queritur: Vtrum Dæmones, vel Angeli naturali cognitione cognoscant cogitationes cordium. Et videtur, quod sic. quia sicut corpus figuratur nunc per hanc figuram, nunc per illam: ita & intellectus figuratur per speciem, per quam actualiter intelligit, nunc per istam, nunc per illam. Sed nos nunc possumus cognoscere figuras, per quas figurantur corpora, ergo & Angeli habentes intelligibilem cognitionem de rebus intelligibilibus, cognoscent species, per quas actu formatur intellectus. propter quod scient, de quibus actualiter cogitamus.

Præterea cognitio est per assimilationem, sed constat, quod maior est assimilatio specierum in mente Angeli ad species intelligibiles in nobis, vel in mente alterius Angeli, quam ad formas sensibiles in materia existentes. sed potest angelus per species, quas habet apud se, cognoscere formas in materia existentes, ergo poterit per illas species cognoscere species intelligibiles in mente nostra, vel in mente alterius An-

Angeli, & per consequens scire poterit cogitationes mentis.

Præterea Angeli, siue boni, siue mali, cognoscunt effectus in suis causis. cum ergo ipsi cognoscant substantiam animæ nostræ, ut potentias, & habitus. si qui sunt ibi, cognoscent & cogitationes, quæ causantur ex istis.

Præterea actus est magis cognoscibilis, quam habitus, & quam potentia, quia actualior est. cum ergo Dæmon, vel Angelus cognoscat potentias, & habitus in nobis existentes, multo magis cognoscat actus, & cogitationes, quia actualiores, & per consequens cognoscibiliores.

IN CONTRARIUM est, quod dicitur Hier. Regum: Præuam est cor hominis, & inscrutabile, quis cognoscat illud? ego Dominus.

B Præterea 1. ad Corint. ait Apostolus: Quæ sunt hominis, nemo nouit nisi spiritus hominis, qui est in ipso. sed cogitationes nostræ maxime sunt nostræ, & maximæ sunt intimæ nobis, ergo minime sciunt ab ullo alio spiritu creato, nisi à spiritu nostro, quia solum spiritus noster est in nobis, siue in seipso. Nullus autem alius spiritus creatus est, vel esse potest in ipso.

Hier. 17. Et 1. Reg. 1.

Corint. c. 2.

RESOLVTIO.

Angeli cogitationes nostras in se, siue per se naturali quadam cognitione videre haudquaquam possunt, sed quibusdam tantum signis, nobisque ignotis, eas quodammodo, sed non certitudine, cognoscunt.

RESPONDEO dicendum, quod Aug. si superficialiter considerentur eius dicta, videtur sibi in hac materia contradicere. Nam in lib. de Ecclesi. Dogma. dicit internas animæ cogitationes Diabolum non videre, certi sumus. In 12. tamen super Gen. ait, quod illi, id est, spirituales substantiæ siue Dæmones, nostras cogitationes etiam, si nolumus, nouerunt. nos autem cogitationes ipsorum, nisi nobis ostendantur, nosse non possumus.

Tomos.

Tomos.

Ad soluendam ergo hanc controuersiam, dicemus, quod ipsas cogitationes in se, naturali cognitione, nec Angeli, nec Dæmones videre possunt. per quædam tamen signa, etiam nobis inuitis, nostras cogitationes sciunt, propter quod veritatem habet dictum Augustini negantis Dæmones cogitationes nostras scire, si accipiantur in se, & veritatem habet dictum eius hoc affirmantis, quod nobis inuitis cogitationes nostras cognoscant, si loquamur de cognitione cogitationum non per se, sed per quædam signa. hæc ergo duo declarabimus in quæstione præsentia.

Propter primum sciendum, quod Angeli ipsas cogitationes in se non cognoscunt. Vident enim intellectum nostrum, & species intelligibiles, quas habemus apud nos, & vident etiam, quæ specie, vel quibus speciebus utimur. Nam secundum

secundum doctrinam Aug. in pluribus locis de Trin. cum actualiter aliquid cogitamus, a specie, quæ est in memoria, fit aliquid simile in intellectione. Potest ergo Dæmon, vel Angelus videre, qua specie utimur videndo in ipsa intellectione, cui speciei aliquid simile efficitur. Videntur enim negare, etiam magni dicentes, q̃ species intelligibiles cognoscunt, sed non vsum earum. Quia si appellant vsum specierum ipsas cogitationes, quæ ad hoc vrimur sp̃ibus ad cogitandū, sicut vrimur equo ad equitadum, tunc supponitur, quod quæritur. Sed si appellant vsum specierum, quia nesciunt, qua specie utamur ad cogitandum, patet falsum esse, quod dicitur. Nam illa specie utimur, cuius similitudo in intelligentia gignitur, & quia hoc clare cognoscunt Angeli de intellectu nostro, & Angeli superiores de inferioribus, licet non inferiores de superioribus, quia non possunt eorum conceptus comprehendere: Videretur ergo, q̃ Angeli de nobis, & superiores Angeli de inferioribus, ipsas in se cogitationes sciunt, quia clare cognoscunt, qua specie utimur.

Aduertendum igitur, q̃ idem est rem aliquam esse indeterminatam, & determinationem eius esse ignotam. Sicut ergo Angeli nesciunt res futuras, antequam determinentur, & fiant præsentia, & maxime futura contingentia, quæ possunt esse sic, & aliter: ita nesciunt cogitationes nostras, non quod ipse determinatæ non sint, sed quia earum determinatio Angelis non est nota. Dicemus enim, q̃ quia per vnum, & idem nullo modo in re mutatum, possumus cogitare multa, quantumcunque illud sit notum Angelo, poterit tamen in generali, q̃ cogitamus de hoc, vel de illo: sed in speciali, de quo cogitemus, scire non poterit. ex quo non aliter offertur ei hæc cogitatio, quam illa, sed ex mera voluntate nostra dependet, ut cogitemus hæc, vel illa, quia ergo secundum Philosophum, rectum est iudex sui, & obliqui, per speciem recti possumus cogitare de recto, & per eandem speciem non mutatam poterimus cogitare de obliquo. immo nihil habet obliquam speciem, per quam cogitet propriam, sed sicut per speciem recti. Tælia enim, quæ priuatione sumitur, non in specie, sed in eius priuatione sumitur, ut dicit Aug. 12. de Ciui. Dei. Si ergo esset vna vox significans rectum, & obliquum, audientes huiusmodi vocem scirent, q̃ proferens eam loqueretur de recto, vel obliquo, sed nescirent, de quo specialiter loqueretur. Dæmones ergo, vel Angeli, videntes speciem in intellectu nostro, & videntes, quod similitudo specierum est in intelligentia nostra, sciunt, quod utimur specie recti ad intelligendum, sed nesciunt, de quo specialiter cogitemus: Vtrum de recto, vel de obliquo, cum per eandem speciem possint vtrumque intelligi.

Et quod dictum est de intellectione simplicium, veritatem habet de intellectu componente, & diuidente. Nam sicut priuationi non respondet species, ita negationi non respondet species. Sicut enim per eandem speciem intelligimus rectum, & non rectum, ita per eandem speciem intelligi-

mus, hoc esse, & non esse: ut si volumus intelligere hominem esse album, vel non esse album, componemus speciem hominis cum specie albi: & sicut per album possumus intelligere album, & non album: sic per speciem albi compositam cum specie hominis, poterimus intelligere hominem esse album, vel non esse album: & quia species albi componitur cum specie hominis ex mutatione facta in re; ideo in eo, quod sit mutatio in re: ex quo res sunt cognitæ per Angelum, erunt & illa cognita sibi. Cum enim utimur ad cogitandum specie hominis, & specie albi, videt Angelus, quibus speciebus utimur: quia ex hoc aliqua mutatio facta est in re, eo, quod in nostra intellectione sit similitudo huius speciei, & illius, quibus actualiter utimur. Verum quia ex eo, quod intelligendo affirmationem, vel negationem, nulla mutatio fit in re: videns Angelus in intelligentia nostra, factam esse speciem hominis, & albi; scit, q̃ cogitamus de homine, & de albo. verum quia per speciem albi possumus intelligere album, & non album; nescit vtrum cogitemus hominem album esse, vel non esse: & si videt in intellectione nostra fieri speciem inimici, & fugæ, scit, quod cogitamus de inimico, & fuga: sed nescit, vtrum cogitemus inimicum fugere, vel non fugere. Modica est ergo cognitio, quando nescit hoc, vel oppositum.

Iam enim determinatio est facta, quia determinamus nos ipsos ad cogitandum de hoc, vel opposito. sed huiusmodi determinatio non est nota sibi, quia nulla mutatio ex hoc fit in re, sed per idem, secundum metam voluntatem nostram facimus hoc, & illud.

Est enim diligenter notandum, q̃ sicut per eandem speciem intelligimus hoc, & oppositum: ita per eandem affectionem ferimur in vnum oppositorum, & in aliud: ut si in intellectione nostra sit species inimici, & fugæ, optime videbit Angelus, ut diximus, q̃ cogitamus de inimico, & fuga. sed vtrum hoc cogitemus affirmatiue, vel negatiue, ut vtrum cogitemus inimicum fugere, vel non fugere, ignorabit, quia per idem poterimus facere hoc, & illud: sic, si fiet aliqua affectio in ipsa voluntate, & illam affectionem videbit Angelus. Verum quia sicut ex parte intellectus per idem possumus cogitare hoc, & oppositum: ita ex parte affectionis possumus ferri in illud, vel in oppositum. Nam nec ex parte cogitationis, nec ex parte affectionis, priuatio habet speciem, sed idem erit iudex sui, & obliqui. Et quia non videbit aliquid aliud ex parte intellectus, vel ex parte affectus in intelligendo, vel secundum affectionem tendendo in hoc, vel oppositum, nesciet determinatè cogitationem nostram de hoc, vel de opposito. Et si non potest scire Angelus de homine, multo minus sciet (naturaliter loquendo) vnus Angelus de alio, eo, quod plura intelligit Angelus per vnam speciem, quam nos. ipse enim non intelligit discurrendo, sed in causa intelligit effectum non componendo, sed in subiecto intelligit proprietates non applicando se ad phantasmata, sicut nos intelligimus singularia. sed ipse intelligendo naturam,

Aegid. super ij. Sent. H h in-

Angeli cur non cognoscant futura contingentia, nec eorum cogitationes.

de anima. 744. c. 5.

Tomo 1. Cap. 1.

Diuisio, & negatio speciem propriam habent.

Notoria pulchra imaginatio.

Angeli nec aliter Angeli, nec hominis cogitationes videt.

intelligit, & singularia illius naturæ. habet etiam, & quod nos habemus, excellentius nobis, quod per idem potest intelligere affirmationem, & negationem. In quolibet autem horum potest se figere secundum considerationem, ut si per speciem rosæ intelligit effectus rosæ, & proprietates eius, & singularia ipsa, & hoc s^m affirmationem, & negationem Angelus superior comprehendens species Angeli inferioris, vidēs in intelligentia eius fieri similitudinem speciei rosæ, scit, quod videtur huiusmodi specie ad intelligendum, & novit in quadā gⁿalitate, q^d vel cogitat de rosa in se, vel de effectibus eius gⁿaliter vel de aliquo effectu specialiter, vel cogitat de proprietatibus rosæ in generali, vel de aliqua proprietate in singulari, vel de singularibus rosis, vel de aliqua singulari rosa, & hoc vel secundum affirmationem, vel negationē, sed quod horum sit determinatē, & specialiter nescit.

Angeli cogitationes cordium per signa cognoscunt Idque exēplo declaratur.

Viso quomodo Angelus nec alterius Angeli, nec hominis videt ipsas cogitationes in se, volumus declarare, q^d & cogitationes hominis, etiam nobis inuitis, scire potest per quædam signa, ut sicut exemplum posuimus, cū sit in intellectione hominis similitudo inimici, & fugit hominem illum cogitare de inimico, & fuga: sed nescit, Vtrum hoc cogitet secundum affirmationem, & negationem, poterit tamen p quædā signa hoc cognoscere, ut si videat corpus sic cogitatis calefieri, quia calidi est se diffundere, & audere, statim videbit, q^d cogitat negativē, & cogitat inimicum non fugere: sed si videat corpus eius in frigidari, cognoscet ipsum esse timidum, & cognoscet ipsum cogitare de fuga affirmatiuē, ut quia cogitat inimicum fugere. Exemplum grossum posuimus, tamen quia vix, aut nunquam est aliqua cogitatio in nobis, de qua non resultet aliquod signum in corpore: præter etiā phantasmata quibus vivimur ad cogitandum, quæ signa non sunt Angelis ignota, dicuntur, nobis inuitis, scire cogitationes nostras, non quia eas videant in se, sed quia per quædam signa eis nota huiusmodi cogitationes deprehendunt. Siquis enim diuturnam conversationem habuisset cum aliquo homine, statim videndo in ipso aliquas mutationes faciei, posset de cogitationibus eius multa cognoscere. Et si apparent huiusmodi signa in facie, qⁿ sunt cogitationes fortes, ex valde leuibus cogitationibus, apparerēt aliqua in interiori corpore, quæ Angelos latere non possunt.

R E S P. A D A R G. Ad primum dicendū, q^d intellectus figuratur per diuersas species, sicut corpus per diuersas figuras, tamen figuræ corporales sunt determinatę magis, q^m spēs intelligibiles, quia linea recta non est linea recta, & obliqua, sed per eādem speciem intelligimus rectum, & obliquum, quare si Angelus, vel nos ipsi determinate cognoscimus figuras corporum, nō oportet, q^d Angelus determinate cognoscat cogitationes nostras per intelligibiles species.

Ad secundum dicendū, q^d Angelus ipsas species intelligibiles cognoscit, sicut & figuras cor-

Aporum, tamen quia per eandem speciem possumus intelligere hoc, & oppositum, licet ipsas species videat, & etiam cognoscat speciem, qua vivimur, non tamen cognoscit determinate, quid per illam speciem cogitemus.

Ad tertium dicendū, q^d Angeli cognoscunt effectus in suis causis, si determinatē habeant esse in illis: effectus autem contingenter euenientes, quia non determinate respiciunt suas causas, antequam per eorum euentum determinentur certitudinaliter scire non possunt, verum quia idem est aliquid esse indeterminatum, & determinationem eius esse ignotā, quantuncunq^{ue} per speciem recti determinatē cogitemus de recto, vel de obliquo, quia ista determinatio nō manifestatur nec in intellectu, vbi per eandem speciem potest cogitari hoc, & illud: nec in voluntate, vbi eandem affectionem realiter possumus ad plura referre, ideo talia determinatē Angelo non sunt nota, sed hoc solum nobis est notum, qui sic nos determinamus, & sic referimus, quæ in nobis sunt, & per amplius ipsi Deo, qui est magis inspector actionum nostrarum, quā nos ipsi.

Ad quartum dicendū, quod quantuncunq^{ue} cogitatio sit actualior, quā potentia, vel quā habitus; tamen non potest hoc esse notum Angelo, nisi qua ratione habet esse determinatum, vel qua ratione eius determinatio est nota: & quia ignota est Angelo determinatio cogitationū, potest scire naturam cogitationum, sicut scit naturā calidi, & frigidi, vel aliarum rerum importantiorū actualitatem, & perfectionem intelligibilem, vel sensibilem: hanc autem cogitationem determinate, cuius determinationem ignorat, scire nō pōt.

A R T I C. III.

An Angeli in sua cognitione possint errare. Conclusio est affirmatiua.

D. Tho. 1. p. q. 5. ar. 5. Et 64. ar. 1. Et de Ver. q. 8. ar. 14. Et de Malo q. 16. ar. 5. corp. D. Bonau. d. 7. ar. 1. q. 1. Holkoth 2. sent. q. 4. arg. 1. prin.

D E R T I O quæritur de cognitione Dæmonis quantum, ad eius iudicium. Vtrū possit ibi cadere error. Et videtur, q^d non. q^a secundum Diony. 8. de Ange. Hierarchia, & etiam 7. Angeli sunt intellectus, deiformes, ergo sunt intellectus simplices: sed circa intellectum simplicium non cadit fallitas, iuxta illud in 3. de anima: Indivisiuū intellectu in his est, circa q^{uod} nō est falsum. Si ergo in nostra intellectu simplici nō est fallitas, multo magis hoc nō erit in intellectu Angeli, quæ est simplicior.

Præterea secundum eundem Philosophum in eodem tertio: Intellectus semper est verus: Cum ergo Angeli non intelligant discurrendo, & ad omnia se habeant, ut intellectus, ad

3. de anima
Tex. 6. 21.

Tex. 6. 16.

ad nihil autem se habeant, ut tatio, & ut quid discurrens, videtur, quod ibi falsitas esse non possit.

Præterea Angeli habent cognitionem & de naturalibus, & de supernaturalibus. Nam in primaria eorum cognitione cognouerunt, quod facti erant, quod erat secundum eorum naturam, & a quo facti erant, quod erat eis supra naturam, sed in nullo horum potest esse falsitas. Nam in Metaph. vult Philosophus, quod in cognitione substantiarum separatarum non est falsitas, sed simplex defectus. Cum enim volumus intelligere illas, cum simplices sint, non intelliguntur secundum affirmationem, vel negationem, secundum quam habet esse falsitas, sed vel se totæ offerunt. Quia simplices sunt, & tunc non est ibi falsitas, aut nihil de eis se offert, & tunc etiam non erit ibi falsitas, sed simplex defectus. Quare si nos respectu intelligentiarum non possumus habere falsitatem, sed simplicem defectum, Angeli respectu diuinorum, quæ sunt eis supernaturalia, non poterunt habere falsitatem, sed simplicem defectum. sed si Angeli relictæ naturæ suæ, vel etiam Dæmones, quantum ad supernaturalia non habeant falsitatem, multo magis non habebunt eam quantum ad naturalia, ergo &c.

Angelorum cognitio non admittit falsitatem, sed defectum ex Arist. 9. Met. Text. 623.

* Recipiens est esse determinatum a natura recipientis, Glossatur ab Auer. a de anima c. 4. & 3. cor. 1167. & 2. de anima 67. Vide supra Dist. 1. q. 2. art. 3. Et vide de pro hoc Theor. Zinnig.

* Præterea omne, quod recipitur in aliquo, recipitur secundum modum rei recipientis, quicquid ergo recipitur in natura angelica recipietur secundum modum naturæ suæ, & quia in naturali cognitione non decipitur, ergo nec in cognitione alia, cum recipiatur in eo secundum modum naturæ suæ, decipi poterit.

IN CONTRARIUM est, quia sicut se habet voluntas ad suum defectum, sic & intellectus, sed defectus voluntatis est culpa, defectus intellectus est error. Cum ergo voluntas Dæmonis potuerit deficere, & defecit per culpam, intellectus eius potest deficere, & multoties deficit per errorem.

Præterea secundum Grego. in Pastoralibus: Mentis per furorem ebriæ, peruersum videtur esse rectum. Sed mens Dæmonis, est per furorem ebria, cum in 4. de de di. no. dicatur, quod malum Dæmonis est furor irrationabilis: concupiscentia demens. ergo saltem Dæmon ratione prauitatis culpæ poterit iudicando errare.

RESOLVTIO.

Angeli cum omnia certitudine non cognoscant, eos quandoque in iudicio, & cognitione errare posse dicas licet.

RESPONDEO dicendum, quod hæc quaestio specialiter quaesita est de Dæmonibus, quia ipsi sunt derelicti naturæ suæ, non adiuti per gratiam, sed deprauati per culpam, ideo de ipsis est specialiter dubium, utrum ita sint deprauati per culpam, quod in eorum iudicio cadat error.

Propter quod videndum est, qua scientia vigent Dæmones, ut clarius possimus scire, quomodo possint iudicando errare. August. 2. super

Dæmonum scientia. Tomo 3.

A Gen. ad litteram circa finem ait, Dæmones vigere acumine sensus, experientia callidior. Et quia a sanctis Angelis discunt, iussu Dei eis aliqua reuelantibus, ideo etiam multa sciunt reuelatione superiorum spirituum. hoc idem quasi per eadē verba dicit Isido. de summo bono lib. 1. c. 10. quod præuaricatores Angeli, sanctitate ammissa, non amiserunt viuacem sensum angelicæ creaturæ, sed triplici modo præscientiæ vigent, subtilitate naturæ, experientia temporum, reuelatione supernarum potestatum, siue spirituum.

Dicuntur enim scire subtilitate naturæ, causas, & defectus determinatos in causis. Experientia temporū dicuntur multa scire de his, quæ non sunt determinata in causis. Nam licet cognitionem non accipiant a rebus, aliqua tamen sciunt rebus prouenientibus in esse, quæ prius, quæ euenirent, ignorabant. Non quod a rebus aliquā speciem accipiant, sed quia eorum species intelligibiles non ducunt in cognitionem rerum, nisi ut habent esse determinatum. Vnde futura contingentia, quia determinantur cum fiunt præsentia, incipiunt esse nota Angelo: cum iam determinatur præsentia per esse, quæ erant ignota, cum nondū habebat esse. Reuelatione autem superiorum spirituum sciunt, quæ eis de contingentibus reuelantur. Cum ergo non omnia sint determinata in suis causis, nec omnia reuelantur per superiores spiritus, Dæmones non omnia certitudinaliter sciunt, immo nec ipsi Angeli bona omnia certitudinaliter nouerunt, immo continuè superiores illuminantur a Deo, cum accipiunt cognitionem aliquorum, quæ prius nesciebant. Nam illuminatio est diuinæ scientiæ acceptio, ut dicit Dionysius de Angel. Hierar. c. 7. & ipsi superiores illuminati, purgant, illuminant, & perficiunt inferiores. Verum quia Angeli boni, ut communiter ponitur, habent ordinatum appetitum, non mouent se ad iudicandum de aliquo, quod excedat cognitionem ipsorum, sed petunt in hoc doceri a superioribus, vel expectant in hoc voluntatem diuinā. Sed Dæmon, cuius malum est, ut dicitur 4. de diu. no. concupiscentia demens, Phantasia proterua, & furor irrationalis. est enim malum eius concupiscentia demens, proponendo sibi malum finem. Phantasia proterua irreuocabiliter adherendo illi fini. Furor irrationalis immoderatè, & qualitercunque se ingerendo, ut possint habere huiusmodi finem. Quia ergo tales sunt, non habent intellectum omnino regulatū, ut nolint de aliquo temere iudicare, sed vltro se offerunt ad videndū de his, quæ non plenè subiiciuntur eorum scientiæ, propter quod, & falluntur, & fallunt. Vnde & August. 11. super Gen. dicit ipsum superbia tumidum, & mēte cæcum. Nam ex tumore superbiæ fit cæcus in mente, ut velit iudicare de his, quæ non plene nouit, & sic decipiat, & erret, quod conuenit & practice, & speculative, practice quidā quando existimat aliquid appetendum, quod non est appetendū: ut tumidus superbia, appetijt consequi beatitudinē per naturam, quam debuit velle consequi per gratiā.

Aegid. super ij. Sent. Hh 2 Spe-

Illuminatio quid.

Angelorum iudiciū non potest esse falsum.

Dæmonum iudiciū potest esse falsum.

Tomo 3.

Speculatiue vero in eius intellectu potest error incidere: cum per superbiam presumptuose iudicet de aliquo, quod non plene subijcitur eius scientiæ, unde habet opinionem falsam.

R E S P. A D A R G. Ad primum dicendū, q̄ Angelus licet non intelligat componendo, & diuidendo, nec discurrendo; non tamen habet certam cognitionem de omnibus. Quantum ergo ad ea, quæ sub sunt naturali cognitioni suæ, non errat, sicut nos errare possumus malè diuidendo idem, vel malè componendo. Potest tamen errare Diabolus quantum ad ea, quæ non plene subsunt scientiæ suæ, de quibus presumptuose iudicat, prout non deberet iudicare.

Ad secundum dicendum, q̄ intellectus semper dicitur esse rectus, quia circa principia non cadit error. Nam sicut distinguit Philosophus de voluntate, q̄ voluntas est finis: eorū autem, quæ sunt ad finē, dicitur esse aliquid aliud, vt electio: sic ipsorum principiorum dicitur esse intellectus. Sed conclusionum erit aliquid aliud, vt scientia, vel opinio. Circa principia ergo nō erramus, nec Dæmon errat circa causas naturales, & circa ea, quæ naturaliter intelligit in causis, sed aliqua excedunt cognitionem suam, quia non sunt determinata in se, nec in suis causis. Ideo circa talia errare potest.

Ad tertium dicendum, q̄ sicut circa intelligētiās nos desicimus, ita, & circa Deum dicuntur Dæmones defectū hēre non attingēdo ipsū. Quāuis ergo hoc non sit propriè falsitas, sed defectus ex isto tamē defectū potest oriri falsitas, quia potest opinari, qd non est. & ideo in his, quæ Deus supernaturaliter facit in creaturis, & quæ sunt cōtingenter futura in creatura, potest intellectus Dæmonis deficere, & opinari falsum.

Ad quartum dicendū, q̄ qdqd recipit Angelus, recipit secundum modum suæ substantiæ, vel naturæ, vel quicquid est in eo non est nisi hoc modo. & inde est, q̄ habentes excellentiorem naturam, excellentiori modo cognoscunt, non tamen propter hoc sit, q̄ eodem modo habeant cognitionem de supernaturalibus, sicut de naturalibus, & de futuris contingentibus, sicut de necessarijs: sed possunt, vt patuit, in talibus errare.

A R T I C. III.

An per Dæmones diuinationes fieri possint. Conclusio est negatiua.

D. Tho. 2. 2. sent. d. 7. q. 2. art. 1. Et 2. 2. q. 172. art. 5. Tho. Arg. d. 7. q. 1. art. 4.

De hoc August. To. 3.

V A R T O quærit de cognitione Dæmonum, quantum ad eorum diuinationem. Vtrum possint per eos diuinationes fieri. Et videtur, q̄ non. Nam diuinationes sunt de futuris, sed vt patuit in quōnibus præcedentibus, Angeli futura ne-

A sciunt ergo nec diuinare possunt.

Præterea secundum Damascenū, lib. 2. c. 4. Dæmones futura non nouerunt. unde & multa mentiuntur, quibus non oportet credere, ergo cum tales sint, non possunt diuinationes facere.

Præterea diuinatio non est nisi eorū, quæ vel semper, vel vt plurimum sunt vera. Aliter enim & ignorantes possunt diuinare, sed Dæmones quicquid agunt hoc faciunt, vt nos decipiant, & per consequens, vt plurimū, dicunt falsa. Vnde August. 2. super Gen. circa finē ait, q̄ ad decipiendos homines fit spirituum seductorū operatio: &c.

Præterea diuinatio vel est de futuris, vel de occultis sed Dæmones, vt diximus, futura nesciunt, & etiam occulta ignorant, quia nesciunt cogitationes cordium, ergo &c.

B **I N C O N T R A R I V M** est, quia cū anima abstrahitur a motibus corporeis, & alienatur a sensibus, multa futura videt. Vnde & August. 11. super Gen. narrat de quodā grauiter patiente dolore, q̄ alienatus a sensibus multa futura vera prædicebat, sed cōstat, q̄ potentior est in hoc Dæmon, cum sit substantia oīno spiritualis corpori non vnita, quā sit anima nostra, quantumcunque a sensibus alienata. ergo &c.

Præterea Medici multa prænostantur de futuris, sed excellentiorem cognitionem habet Dæmon ex subtilitate suæ naturæ, quā quicunque Medicus ex suā arte, ergo &c.

R E S O L V T I O.

Dæmones futura diuinare non possunt, nisi coniectura quadam, qua cogitationes etiā nostras, medijs signis, effectibusq; scire possunt: perfectiori tñ modo, quā homo: cum ipsi melius virtutes siderum, naturasque rerum cognoscant.

R E S P O N D E O dicendum, q̄ diuinatio est circa ea, q̄ nō sunt cōter cognita, ex hoc aut Dæmones diuinantes sunt, quia manifestat aliqua nobis ignota. Sed quantum ad pñs spectat tripliciter sunt nobis aliqua ignota, vel quia occulta, vt cogitationes cordiū, vel quia absentia, vt q̄ sunt longinqua, vel quia futura, vt q̄ nondū euenerunt, nec sunt in seipis, vel ī suis causis. Dæmones aut non pñt certitudinaliter diuinare, sed p coniecturam de multis vera dicere q̄tū ad occulta, q̄tū ad absentia, & q̄tū ad futura. Quantum ad occulta qdē, quia & cōpertū est, Dæmones enunciasse cogitationes cordiū. Vñ August. 11. super Gen. ait: Certissimis tñ indicijs apud nos cōstat enūciatas esse a Dæmonibus cogitationes hominum. Et eo. li. infra dicit, q̄ et si nolumus, nouerunt: Dæmones cogitationes nras. Rursus Dæmonibus non solū sunt nota occulta, sed absentia, & remota. Vnde idem August. eo. li. 2. ait: Ceterū alicubi longe iam facta prænuñciat Dæmones, q̄ post aliquos dies vera esse cernuntur. Et ibidem dicit: Comperimus in domo constitutum patientē, per spiritū immundum dicere solere, de quodam, qñ ad eū venire cōpisset, ex 12. miliaribus, per oīa loca itineris ubi esset, & quando appropinquaret, & quādo ingrederet domum, & cubiculum, donec in conspectu eius assideret. Si ergo patiens per spiritum immundum poterit

Ignota nobis tripliciter sunt. Dæmonum diuinatio qualis. supra eadem d. q. 2. art. 2.

Dæmones
diuinare pos-
sunt, ex Au-
gust. To. 3.

poterat sic a remotis narrare loca omnia illi^o hominis venientis ad se: cum hoc ageret per Dæmonem, Dæmoni sunt nota absentia. Sūt & Dæmoni nota multa futura. Vnde August. eo. li. 12. super Gen. dicit: Nouimus etiam sine dubitatione freneticum, futuram mortem cuiusdam feminae prædixisse, quam non ut futuram, sed ut præteritam recolebat. Nam cum apud eum, adhuc illa viuente, fieret commemoratio de ea: ait freneticus: Mortua est, ego inde eam efferri vidi: post aliquos dies mortua est, & inde delata. Si ergo hoc faciebat freneticus arreptus à spū immūdo: ergo spū immundo sunt nota futura. Si vero hoc dixit, quia alienatus a sensibus, ac p hoc eius aia ab istis corporalibus abstracta, & eleuata, sic eius cognitio magnificata est, ut etiam futura cōspiceret, multo magis hoc potest facere Dæmon, qui minus est mole corporis irretitus.

Futura, ab-
sentia, & oc-
cultia quō à
Dæmonib^{us}
cognoscantur.

Possunt ergo per Dæmones fieri diuinationes quantum ad omnia prædicta, videlicet occulta: absentia, & futura, aliter tamen, & aliter sunt præfata nota Dæmonibus. Dicemus enim, q res tripliciter possunt cognosci, vel per seipsas, vel per suas causas, vel per quædam signa, vel per suos effectus. Dæmones enim de rebus occultis, ut de cogitationibus nostris cognitionem habent per quædam signa, & per quosdam effectus, ut ex eo, quod ex cogitatione facta in mente aliquid resultat in corpore, vnde cognoscit cogitationem illā: sed absentia quantum ad locum cognoscit Dæmon in seipsis, quia præsentia, & longinquitas loci cognitionem intellectualem non impedit: at de futuris cognitionem non potest habere in seipsis, ut quod ei futura appareant tanquā præsentia, præcognitionem tamen habent de futuris, & per causas, & per signa, excellentior tamē est cognitio per causas, quā per signa, eo, quod cognitio per signa reducitur in cognitionem per causas. Arguere enim per signa, per se loquendo, est arguere a posterioribus, immediate ergo non sunt aliqua signa futurorum, sed sunt signa causarum a quibus dependent futura.

Astronom^{us}
& Geomati-
cus quō fu-
tura cognos-
sant.

Vtroque quidem modo etiam homines possunt habere præcognitionem de futuris, & per causas, & per signa: per causas quidem Astronomus, per signa Geomanticus. Astronomus enim æquato cælo, & videns coniunctiones siderum, à quibus dependent effectus isti inferiores, multa de ventis, & pluuijs, & de alijs effectibus huiusmodi inferius à cælo causatis potest prænotificando prædicere. Sed Geomanticus aliqua potest de futuris prædicere per signa, quæ non est possibile immediate esse signa futurorum. Sed sunt immediate signa præsentium causarum, à quibus dependent futura. videtur enim inuenta fuisse ars illa, ut quia non potest iudicare Astronomus nisi æquato cælo. quod potissime sit per instrumenta Astronomica videndo aliqua astra, quia nubilofo tempore hoc fieri non potest. Inuēta fuit Geomantia, quæ veloci motu manus quædam puncta describit, quæ postea reducit in signa cælestia, ut quia quilibet motus tam manus,

A quā cuiuslibet membri dependet ex motu cæli: ipse motus manus, & puncta facta per huiusmodi motum sunt signa istius motus cæli. ergo per huiusmodi motum tanquam per signum, & per effectum possumus aliquam cognitionem habere de motu cæli, & de signis dominiū habentibus in tali motu, quia ille motus cæli est causa multorum futurorum, consequens est, q & puncta facta sic per motum manus, esse possint aliquod præsagium futurorum.

Ad hunc autem modū reducuntur prænotificationes factæ à Medicis. Nam ex his, quæ vidēt in vrina, aliqua vident de intemperantia interiori, per quam intemperantiam iudicant futuram mortem. Signa ergo illa apparentia in vrina, non sunt immediata signa futuræ mortis, sed præsentium causarum, ut præsentis interioris intemperantiæ, & inæqualitatis humorum, à qua tanquam à causa dependet futura mors.

Ad hūc etiam modum, ut plurimum, possunt reduci prænotificationes factæ in somnis. Nam ex ipso motu cæli possunt fieri, & fūt aliquæ mutationes in nobis, & in cerebro nostro, quæ immutationes peruenientes ad imaginationem nostrā, virtute earum possunt formari aliquæ imaginationes hoc repræsentantes. Impressiones ergo illæ non sunt immediate signa futurorū, sed sunt effectus, & signa motus cælestis, à quo multa futura dependent.

Ad hunc etiam modum reducuntur iudicia iudicantium aliqua per garritus auium. Nam ex motu cæli fiunt impressiones in corporibus auium alia, & alia, ex qua aietate impressionum sequitur, quod quantum ad aliqua suos garritus immurent. Ipse ergo garritus auium causatus ex impressione facta ex motu cæli, poterit esse præsagium futurorum aliorum.

Diuinatio p
somnia, per
aues, & pi-
scis vnde,

Hoc etiam modo, aliqui pisces marini, prænunciant tempestates, quod totum contingit, quia impressiones hæ inferius factæ, sunt signa motus cælestis, à quo dependent tempestates futura, & alia immutationes aeris.

Vtroque autem istorum modorum, tam per sidera cælestia, & eorum motus, quā etiam per impressiones factas hic inferius, quæ sunt illorū motuum signa, possunt Dæmones multa de futuris prædicere melius, quā homines. Nam quantum ad diuinationem factam ex sideribus, & ex causis futurorum, in tribus nos superant Dæmones.

Primo quia melius nouerunt virtutes siderum.

Secundo quia melius considerant omnes cōiunctiones eorum. Nam aliquando coniunctio horum siderum habet causare aliquid, cuius oppositum causat coniunctio aliorum. Et quia nō possunt Astronomi ita punctatim omnes coniunctiones aspicere in multis, in iudicando deficiunt.

Tertio nos superant in cognoscendo materiā hanc inferiorem. Nam secundum Ptolomæum in Centilogio, expectandum est etiam iudicium Aegid. super ij. Sent. H h 3 à se-

Ptolomæi
locus.

à secundis stellis, idest a dispositione elementorum. Tum ergo quia melius cognoscunt virtutē siderum: tum etiam quia melius possunt cognoscere omnes coniunctiones siderum: & tum etiā quia melius vident dispositionem istius materiæ inferioris, quomodo possit immutari à supercælesti corpore, melius possunt Dæmones prænotificari de futuris, quā quicunque Astronomi. Nec tamen propter hoc semper verum dicent, tum quia volūt nos decipere, tum etiam quia ad artem prænotificandi non spectat semper dicere verum, sed sufficit huiusmodi iudicia, vt in pluribus, vera esse. Et quod dictū est de iudicio Dæmonum in prænotificatione futurorum per causas, vt per supercælestia corpora, veritatem habet de huiusmodi iudicio per signa, & per impressiones factas ab huiusmodi corporibus. Nam & talia melius nouerunt Dæmones, quā homines.

Ad primum dicendum, q̄ Dæmones nesciunt futura certitudinaliter, sed multa possunt scire de futuris per prænotificationem, & hoc sufficit, vt per eos possint diuinationes fieri.

Dæmones
cur semper
vera nō di-
cant.

Et per hoc patet solutio ad secundum. Nam Dæmones in multis mentiūtur, quia volunt nos decipere: vel mentiuntur in multis, quia non in omnibus certitudinaliter veritatem vident. Sed per hoc non habetur, quin possint de multis prænotificando dicere veritatem.

Dæmonum
diuinationi-
bus cur
non sic cre-
dendum.

Ad tertium dicendum, quod per hoc non habetur, quin per Dæmones possint fieri diuinationes, sed q̄ non est credēdū eorū diuinationibus, possunt enim ipsi de multis coniecturando vera dicere, sed forte nolunt nos illa vera docere, & si aliquando vera dicunt, vt nos decipiant hoc faciunt, vt nos ex hoc allecti, magis credamus eis.

Ad quartum dicendum, q̄ futura, & cogitationes cordium nesciunt Dæmones in se, tamen de cogitationibus per signa, de futuris vero per signa, & per causas multa possunt coniecturando scire, & per consequens diuinationes facere.

QVÆSTIO III.

De Angelorum potentia operatiua.

OSTEA quæritur de Angelis & specialiter de Dæmonibus, quantum ad eorum potentiam operatiuam. Circa quod quæremus tria.

Primo: Vtrum hæc materia corporalis obediat Dæmonibus, vel etiam Angelis quantum ad motum secundum formam.

Secundo vtrum obediat eis, quantum ad motum secundum situm.

Tertio vtrum sit licitum, vti auxilio Dæmonum.

A

An Angeli materiam corporalem ad formam transmutare possint. Conclusio est negatiua.

Aegid. Quol. 3. q. 8. D. Tho. 1. p. q. 110. art. 2. Et q. disp. de Pot. q. 6. art. 3. Et de Malo q. 16. art. 9. & 10. Et Quol. 9. ar. 10. D. Bonau. d. 8. p. 1. ar. 2. q. 1. Ric. d. 7. q. 7. Tho. Arg. d. 8. q. 1. art. 1. Dur. d. 7. q. 4. Et vide pro hac materia nostrum de Cometis discursum, vbi fusius declaratur, quomodo Dæmones disponere possint materiam ad formam, & quonam pacto sensus nostros illudere dicantur.

B

D primum sic procedit: Videtur, q̄ hæc materia corporalis obediat intelligentiæ, quantum ad motum secundum formam. Nam, vt dicitur in Commento 16. ppositionis de causis. Virtus intelligentiæ infinita est ad inferius, ergo inferiora per omnem modum sunt subdita intelligentiæ, cum habeat infinitatem respectu eorum, & per consequens poterit intelligentia mutare hæc inferiora secundum omnem modum.

Præterea 83. q. in quæstione de miraculis magorum, dicitur, q̄ vnaqueque res visibilis in hoc mundo habet potestatem angelicam sibi præpositam. quod mon esset, nisi potestas angelica posset res istas inferiores transmutare, vt vellet.

August.
Tomo 4.

C

Præterea Magi Pharaonis fecerunt ranas, & serpentes virtute Dæmonum, sed hoc fuit transmutare materiam ad substantialem formam, ergo &c.

Exodi 7.

IN CONTRARIUM est, quia, vt dicitur in 7. Met. non transmutat materiam, nisi qd est in materia, quod intelligendū est de transmutatione ad formam. Cum ergo Dæmones sint immateriales, non poterunt materiam transmutare ad formam.

Tex. 6 29.

Præterea non fit transmutatio ad formam nisi per alterationem, sed alteratio reducitur in motum celi. Nihil ergo poterit alterari nisi per motum celi tanquam per motum primum. Dæmones ergo non poterunt transmutare immediate materiam ad formam.

RESOLVTIO.

Angeli materiam corpoream ad formam transmutare non possunt, cum sint immateriales: & ad vnum agendi modum sint determinati. Idque absque corporibus medijs fieri non posse constat. Materiam tamen celerius disponere valent, actiua tatum passiuis coniungentes, cum rerum naturalium scientiam perfectè calleant. Et quamuis materiam ad formam transmutare non possint, sensus tamen nostros illudere queunt.

RESPONDEO dicendum, q̄ Philosophus in 7. Met. reprobandō ideas quasi nō indigēs eis, vult,

Materia ab
intelligen-
tiis transmu-
tari ad for-
mam non po-
test. ex Ari-
sto. T. c. 28.
Tex. c. 26.

Tex. c. 36.

Arist. rationes
quales.

Arist. Philo-
sophi ad mo-
dum.

Opinio alio-
rum.

* Materiale
est duplici-
ter, scilicet
essentialiter,
& virtuali-
ter.

vult, & non generet nisi cōpositū, & & non trāsmuter cōpositū nisi cōpositū, & & non trāsmutet materiā nisi, qd est in materia. Hoc ergo modo Angeli, quia sunt immateriales, & quia nō sunt cōpositi ex materia, & forma, non poterunt generare huiusmodi cōpositum. In 2. etiam de Gen. vult, quod idem manens idem semper facit idem. Ista ergo corpora inferiora, vbi est tanta diuersitas, & vbi est motus ad formam, non mouebuntur immediatē ab intelligentijs, quæ non motū mouent, & quæ quodammodo manent semper eadem. Sed si huiusmodi intelligentiæ possunt in transmutationem istius materiæ inferioris, hoc erit mediante aliquo corpore trāsmutabili, vt mediante motu cœli. Dicere autem has rationes Philosophi esse simpliciter veras nō est conueniens, quia cum Deus maximē sit immutabilis, & maximē semper maneat idem, non posset immediatē hæc inferiora transmutare. dicere et eas nullam veritatem continere, cū Philosophus semper ad sensibilia se tenuerit, non videtur conueniens. Fuit. n. Philosophus philosophatus modo humano, vt ex sensibilibus ad intelligibilia procederet, vnde minus potuit decipi. Propter quod si non sunt omnino veræ rationes suæ cum suis principijs: saltem quantum ad aliquid, suæ rationes veritatem continent. Volunt autem quidam has rationes verificare, vt dicamus, quod effectus debiles procedunt à causis remotis: fortes à propinquis. Intelligentiæ ergo, quia sunt immateriales respectu istorum materialium se habent, quasi cauæ remotæ: ideo non possunt facere effectus fortes, vt inducere formas, sed debiles, vt transmutare ad locum. Et ad hoc vadunt rationes Philosophi de immateriali, quod non transmutet materiale, & de se habente idem, qd semper faciat idem, vt quia talia se habent, vt causæ remotæ, non transmutant materiam secundū transmutationem fortem, quæ est transmutatio ad formam, & semper faciunt idem, quia non transmutant nisi localiter, secundum quem motum nihil variatur de substantia mobilis, sed dicitur ipsum mobile secundum hunc motum, si transmutetur ad formam, semper manere idem. Sed si non plus dicamus: videtur, & de Deo hoc etiam concludatur, vt contra obijciendo dicebamus: ergo propter rationem primam, quod nullum immateriale transmutat materiale: dicemus huiusmodi dictum hoc modo ad veritatem reduci. Nam nunquā facit calidum, nisi quod est calidum. Omne enim agens agit secundum, & est in actu, & omnis actus fit à sibi conuenienti, & ab eo, quod est tale, vt calidum fit à calido, & forma materialis per id, quod habet esse materiale. Sed esse & materiale est dupliciter, vel virtualiter, vel essentialiter. Sic enim videmus & in alijs, quod facit calidum non solum, quod est calidum formaliter, vt ignis: sed, quod est calidū virtualiter, vt Sol. sic etiam transmutabit materiam nō solum, quod est materiale essentialiter, vt corpus, sed quod est tale virtualiter, vt Deus. Dicimus autem esse materiale virtualiter, in cui-

A ius virtute continetur materia, & per cuius virtutem potest produci ipsa materia. Intelligentia ergo, quia nec est materialis essentialiter, nec virtualiter; eius virtus nō poterit in ipsam materiā, quia tunc posset creare, & essent angeli creatores: consequens ergo est, & & Deus, in cuius virtute est materia, & hæc corpora, in quibus essentialiter est materia, possit trāsmutare materiam. Angelus autem, qui nullo modo habet materiā, non potest materiam transmutare. Possumus autem & aliter verificare dictum Philosophi. Credidit enim, & nulla esset potentia actiua, cui non responderet potētia passiua: ideo voluit, & quodlibet agens ageret secundum determinatum modum, quod, quantum ad omnino agentia creata, veritatem habet. Sicut enim omnis creatura est determinata ad esse: ita & ad agere: vt sicut habet determinatum modum essendi: ita & determinatum modum agendi. Deus autem, qui non determinatur ad aliquem modum essendi, nec sua virtus habet certas leges in agendo, sed est super omnia. Vñ Aug. super Gen. lib. 7. ait: Ita. n. certas tēporum leges generibus, qualitatibusq; rerum immanifestum ex abdito producendis tribuit, vt eius voluntas sit super omnia. Omnibus ergo alijs agentibus datæ sunt determinatæ leges agendi, & determinati modi actionum: voluntas tamen Dei sic tales certas leges dedit, vt ipsa tamen maneret super omnia non determinata ad leges aliquas. Oportet ergo agēs quodlibet creatum aliquo modo determinari ad modū passi. Nullum ergo immateriale transmutabit materiā, vel inducere poterit materiale formam, quæ tunc ageret, non secundum determinatum modum, nec secundum determinatas leges, si posset inducere formam in materia, quod non haberet formam determinatam per materiā. Vnde & Philosophus hoc venatur in 7. Met. quod semper fiat simile à simili, & conueniens à conuenienti: sed illud simile non oportet, quod semper attendatur secundum speciem, sed sufficit, & sit secundum genus, vt sit non solū A finis ab A fino, cum quo cōuenit in specie, sed Mulus ab A fino, cum quo conuenit in genere. Necessaria autem assimilatio inter agens, & patiens est, quod quodlibet habeat formam in materia. Nam formæ immateriales, quæ sunt per se existentes, & indiuisibiles magnam difformitatem habentes ad materiales formas, non possunt inducere materiales formas, nisi competeret eis agere absque certa lege, & absque certo modo, quod soli Deo competit. Dicemus enim, quod quanto forma est perfectior, tanto magis habet induci determinato modo, & magis per sibi simile, vt homo nō potest produci nisi per hominem, & equus non nisi per equum. Materia ergo nō perfecte transmutatur ad perfectam formam in materia, nisi per perfectam formam similem in materia: vt nō sit materia sub anima equi geniti, nisi in virtute animæ equi generantis. Si enim passum requirit determinatum agens, sicut hæc forma habet determinatē esse, & non habet esse nisi in materia: ita oportet,

* Deus est
materialis
virtualiter.

Tomo 2.

T. c. 22. 28.

Agentis, &
patientis ne-
cessaria ass-
milatio.

Tomo 1.
cap. 7.

Idē manēs
ide n. & c.
quō intelli
gendum.
2. de Gen.
tex. c. 16.

Tomo 3.

Tomo 3.
cap. 7.
Dæmonum
miracula
qualia.
Tomo 5.
cap. 16.
& 17.

oportet, quodd habeat determinatum agens, & q non habeat fieri nisi ab agente, quod habet esse in materia: vel oportet ergo, q sit tale agens, qd sit super omnia, & quodd non habeat determinatas leges ad agendum: cuiusmodi est Deus, vel q determinetur ad materiam, & quodd transmutet materiam cuiusmodi sunt hæc corporalia. Intelligentiæ verò transmutatione formali non poterunt transmutare materiam. Et quia imateriales non determinantur ad materiam, & quia sunt quid creatum, & agunt secundum determinatum modum, non poterit eorum actio determinari per seipsam, quodd transmutet materiam, sed adhibendo semina, & coniungendo actiua passiuus: & mediantibus corporibus, habentibus formam in materia, poterit eorum actio determinari, vt transmutet materiam. Vnde Aug. 3. de Trin. Vult, q illi mali Angeli non sint creatores dicendi, qui ranas, & serpentes fecerunt, q eas ipsi non creauerunt, sed per quædam occulta semina, quæ in istis mundi corporeis elementis latent, talia producta sunt. Alia etiam ratio Philosophi ad idem tendit. Nam, quodd idem manens idem possit transmutare naturam: hoc est, quia illud agens nō determinatur ad specialem modum agendi. Nā cū in generatione sit trāsmutatio, & diuersitas, si aliquid nō potens transmutari, & eodem modo se habens, posset materiam transmutare, non determinaretur ad specialem modum agendi. Nam determinari ad specialem modum agendi, est, vt secundum diuersitatem passi, sit aliquo modo diuersitas agentis. Idem ergo manens idem semper facit idē: hoc dictum Philosophi veritatem habet in agentibus creatis, & in his, quæ agunt secundum determinatum modū, & fm determinatas leges, vbi hoc passum requirit hoc agens: & aliud, & aliud passum requirit aliud, & aliud agens. & exinde est, quodd in talibus agentibus idem manens idem, & nullo modo variatum, nec factum aliud, semper facit idem. Sed Deus, qui est infinitus, & nō determinatur ad certum modum agendi: etiam manens idem, non solum diuersa, sed omnia potest agere. Corpora ergo, quæ non manent eadē, sed mota mouent, poterunt transmutare ad formā, & Deus, qui non determinatur ad certum modū agendi: ad formas transmutare poterit. Angeli verò ad formas transmutare non poterunt, nisi mediāribus corporibus. Hæc est autem Sanctorum sententia. Vnde Aug. 11. super Genes. ait: Angeli autem nullam omnino possunt creare naturam. Et idem ibidem dicit, quodd sicut, nec agricolas creatores segetum, aut arborum dicimus, sic nec Angelos creatores rerum. Sicut ergo agricolæ non faciunt nisi coniungere actiua passiuus, & adhibere semina, sic nec Angeli. Hanc etiam eandem sententiam dicit idem Aug. 3. de Trinit. Possunt ergo Dæmones aliqua phantasmata facere, secundum quodd narrat August. 18. de Ciuit. Dei, qui socios Diomedis dicit conuersos fuisse in volucres. Et, vt Varro narrat, & habetur eodem lib. transeuntes quoddam stagnum

conuerterbantur in lupos. Hæc autem, & cætera similia poterant facere Dæmones: ludificādo sensus hominum, vel poterāt hæc, & similia facere: suffocando transeuntes stagnum, & loco eorum assumere figuram auium, vel luporum, & apparere in tali forma.

RESP. AD ARG. Ad primum dicendū, quodd virtus intelligentiæ est infinita ad inferius, quia non potest comprehendi, sed super excedit inferiora, non tamen est sic infinita, quodd & inferiora omnino ad nutum obediant: vel non est sicut infinita, quodd possit quicquid inferiora possunt.

Ad secundum dicendū, quodd potestas angelica præponitur rebus istis visibilibus, & hæc sunt subdita ei, quia tota hæc natura corporalis administratur per Angelos. Attamen sicut ipsi Angeli sunt determinati ad esse, ita & ad agere, vt non possint hanc corporalem substantiam administrare, nisi determinato modo, & adhibendo determinatā semina.

Ad tertium dicendū, quodd magis hoc fecerunt virtute Dæmonum, per occulta semina operantium: non autem, quodd possent immediatē transmutare ad formam.

Ad quartum dicendū, quodd eodem modo quædam mira faciunt Dæmones, occulta semina adhibendo, non immediatē materiā ad formam transmutando.

ARTIC. II.

C *An Angeli quantum ad locum, corpora mouere possint. Conclusio est affirmatiua.*

D. Th. 1. p. q. 110. art. 3. Et iisdem locis supra citatis.
Th. Arg. d. 8. q. 1. ar. 1. Barth. Syb.
3. Dec. cap. 3. q. 3.

ECVNDO queritur: Vtrum Dæmones, vel Angeli, possint corpora mouere localiter. Et videtur, quodd non, quia sicut Dæmon est substantia spiritalis: ita & anima, sed anima non potest mouere corpus localiter, nisi quod viuificat, ergo nec Dæmon, sed ipse nullū corpus viuificat: ergo, &c.

Præterea: motus localis est causa aliorum motuum. Si ergo Dæmones possent mouere localiter, possent mouere formaliter, cum vnum sit causa alterius, sed hoc est falsum: ergo & primum.

Præterea: omnis actio est per contactum, sed spiritalis ad corporale non videtur posse esse contactus: ergo nihil poterunt agere hæc in illa.

Præterea,

Præterea: motus localis est perfectior inter omnes motus, sed quod potest in maius potest in minus. si ergo Dæmones possent mutare corpora secundum locum, possent & secundum formam.

IN CONTRARIUM est, quia si creatura spiritualis non potest mouere corporale secundum formam. Si ergo non posset ea mouere secundum situm, esset vniuersum inconnexum, quia spiritualia non essent connexa corporalibus, nec haberent aliquam actionem in illa.

Tomo 3.

Præterea: secundum Aug. 3. de Trin. cap. 4. Deus corpora grossiora gubernat per subtiliora, & corporalem substantiam per spiritualement. quod non esset, nisi aliquam actionem haberet spirituales substantiæ in corpora. sed non habent actionem secundum motum ad formam: habent ergo secundum motum ad bi.

RESOLVTIO.

Angeli, vel Dæmones corpora ipsa, quantum ad locum, mouere possunt; cum eis corporea, quantum ad loci mutationem, non autem quantum ad formam, obediunt: Non, quia motus localis est motuum primus, minusne materia transmutatur, sed quia motus localis, licet quantum ad locum, non tamen quantum ad esse ad materiam terminatur.

Tomo 3.

RESPONDEO dicendum, quod ut patet ex verbis Aug. t. 1. super Gen. quàm 3. de Trin. ubi hanc questionem pertractat: Angeli non mouent ad formam, sed quamcunque formam inducunt: hoc est colligendo, & adhibendo semina. sed colligere semina, & ea adhibere, & actiua passiuus coniungere, non fit sine motu locali: oportet ergo, quod quantum ad motum localem corporalia spiritualibus obediunt. Sed quomodo hoc sit, quod corporalia obediunt spiritualibus, quantum ad motum situm, non autem quantum ad formam: videre non est facile. Assignantur autem communiter duæ rationes: quare materia obedit substantiæ spirituali, quo ad situm, non quo ad formam. Nam motus localis duo in se habet. Primo quidem, quia ipse est motus primus. Secundo verò, quia per huiusmodi motum minus transmutatur de substantia rei, quàm per aliquem alium motum: per huiusmodi enim motum non tollitur substantia, nec ea, quæ sunt in substantia, sed solum aliqua adiacentia ad aliud: ergo, quia substantiæ separatae sunt primæ in ordine vniuersi: dignum est, quod moueant secundum motum primum, & mediante illo motu moueant secundum alios motus, vel aliter non esset vniuersum ordinatum: ideo, ut aiunt, immediate mouent motum ad ubi, & mediante huiusmodi motu, mouent motum ad formam.

Angelis cur corpora obediunt quantum ad motum localem, non ad formam.

Rursus, quia huiusmodi spirituales substantiæ eo, quod nimis distant à corporalibus: habent se quasi agentia remota, non possunt nisi debiles effectus, sicut ignis à remotis debilitate calefaceret: debilis autem effectus est motus localis, qui minimam

A transmutationem facit in substantia. Sed neutra istarum rationum sufficit. Nam sicut est ordo motuum, sic est ordo mobilium: immo ordo motuum dependet ex ordine mobilium. Si ergo ex ordine vniuersi volumus arguere spirituales substantias ita quàm primam partem vniuersi, non posse mouere nisi secundum primum motum: magis sequetur eas, non posse mouere, nisi prima corpora. Hæc, n. fuit superstitio Philosophorum ponentium intelligentias non posse mouere, nisi cælos, sed hoc non concordat dictis Sanctorum ponentium, quod Dæmones colligendo, & adhibendo semina hoc faciunt: nec etiam veritati, quia quod potest in maius, potest & in minus. Quod, n. potest mouere totum vnum cælum: potest mouere vnum lapidem.

Philosophorum superstitio.

B Secunda etiam ratio non concludit. Nam licet substantiæ spirituales multum distent à corporibus secundum differentiam essentialem. Multum tamen sunt intimæ corporibus secundum virtuale. Nam secundum Dam. lib. 1. c. 16. Spirituales substantiæ ubi operantur, ibi sunt. Cum ergo intelligentia operatur in corpore: intimior est ipsi corpori, quàm corporale agens. Nam corpus agens in aliud corpus, non est in illo corpore, sed est iuxta illud. sed spiritus in ipso corpore est, in quod operatur. Si ergo nihil aliud obliteret: videretur, quod maiorem transmutationem posset facere spiritus in corpore, quàm ipsum corpus, cum magis se profunderet in illo.

C Recurremus ergo ad superius dicta dicentes, quod Deus est super omnia: non determinatus ad agendum, nec secundum certum motum, nec secundum certas leges: cætera autem agentia determinantur ad certum agendi modum, secundum conformitatem, quam habent ad passum: ut omne, quod fit, fiat à sibi simili: & quia forma materialis habet determinatum esse in materia: ideo habet determinato modo fieri, ut non fiat nisi per agens, quod habet esse in materia. Sicut ergo intelligentiæ determinantur ad materiam, sic poterunt in materiam agere, ut omnis actio agentis creati fiat determinato modo. Non quod determinentur ad materiam quantum ad esse, ut quod habeant esse materiale, sed bene determinantur ad materiam quantum ad ubi, quia ita sunt in hac parte materiæ, & in hoc loco, quod non sunt in alio. Vnde & Dam. vult lib. 2. c. 3. quod Angeli determinentur loco. Cum, n. sunt in cælo, non sunt in terra, ut ipse ibidem dicit: cum ergo determinate se possint habere ad locum materiale: poterunt materiam mouere ad situm. sed cum nunquam determinentur secundum materiale esse, non poterunt transmutare materiam ad formam. Dicemus, n. cum Philosopho in 7. Meta. quod à domo, quæ est in anima, fit domus in materia: ita, quod à motu apprehenso in mente angelis sit motus in corpore, ut secundum, quod Angelus apprehendit corpus moueri, sic ad suum nutum mouetur corpus. A forma tamen in mente Angelis immediate non fiet forma in materia. Quia licet Angelus determinetur ad materiale ubi, ut possit ex sua apprehensione causare motum ad situm, nunquam tamē determinatur per materiale esse, ut possit ex hoc sua apprehensio causare materiam ad formam. Sed oportet, quod huiusmodi immateriale

Angelis cur corpora obediunt quantum ad motum localem, non ad formam.

Tex. c. 29.

Angeli quo passio corpora mouent ad ubi, non ad formam.

nale

riale determinetur per aliquod materiale, ut per materialia semina: ad hoc, q̄ possit materialem formam inducere.

Materiale
triplex.

Distinguemus ergo tripliciter de materiali, ut dicamus aliquid habere ordinem ad materiam, quia est materiale s̄m esse, ut corporalia, & talia possunt materiam transmutare ad esse. Aliquid verò habet ordinem ad materiā, quia habet esse in aliquo determinato materiali ubi, ut Angelus, & tale, quid potest transmutare materiā s̄m ubi, quod potest etiam corpus, cum & ipsum determinatē respiciat aliquid materiale ubi. Tertio dicitur aliquid habere ordinem ad materiam, quia continet materiam virtute, & potest ipsam materiam de nouo producere, & per consequens pōt producere quicquid est in materia, & tale agens est Deus, cui omnia sunt subiecta. Immediatē ergo potest Angelus trāsmutare materiam ad ubi: coniungendo actiua passiuis, quod faciendo, potest ex consequenti inducere veras formas. Homines ergo, & Angeli possunt multa efficere, semina adhibēdo, & actiua passiuis coniungēdo: melius tñ hæc possunt Angeli, q̄ hoīes pp quatuor.

Angeli in
quatuor ex
cellunt ho-
mines in se-
mine adhi-
bendo, &
coniungēdo
actiua passi-
uis.

Primò, quia magis nouerunt virtutes siderū: ideo in virtute cœli secundum horam constellationum possunt aliquos effectus facere, quos nō possunt homines, quia non ita plenē nouerunt, quæ coniunctiones siderum, ad quos effectus adiuuent.

Secundò hoc melius possunt, quia melius nouerunt virtutes istorum inferiorum: ideo melius sciunt, quæ actiua quibus passiuis coniungāt, ut faciant aliquos effectus mirabiles.

Tertio hoc melius possunt, quia celerius: & quando res sunt in potiori virtute possunt talem coniunctionē facere, ut aliquid, quod reperitur in partibus valde calidis coniunctū ei, qđ reperitur in partibus valde frigidis, habet aliquem effectū mirabilē facere. Quod si homines dato, q̄ talia sciunt, & vellēt talem effectū facere prius, quā coniungerent actum passiuo: propter magnā locorum distantia debilitaretur virtus eius, & quasi tota exhalaret prius, quā cōiungeretur passio.

Angeli sunt
ubi operan-
tur.

* Vide scho-
lium d. 16.
dub. 4. litter-
zalis.

Quartò hoc melius possunt, quia sunt ubi operantur. Propter quod semper vident, qualiter se habet passum, cū existant in ipso passio, cui cōiungāt actū. Dato. p. q̄ aliquis & Alchimista optimē sciret facere aurum: posset tamen deficere, si minus, quā debet, vel magis materiam, de qua vellet facere aurum, supponeret igni, vel alij actiuo, etiam, quia non videt homo ipsam substantialem formam, & quia non est in ipso passio, ut in quolibet pūcto videat qualiter se habeat passum, nō potest sic perfectē talia operari, ut Angelus. Assignari autem potest & vna rō. nam licet Angelus ner species, quas habet apud se, nō possit materiales formas inducere: eo, quod illę species nō determinantur per materiale esse: propter qđ oportet, q̄ interueniant ibi aliqua semina tanquā materialia corpora media, ut hoc modo spēs in mentibus Angelorum possint in formā materialem: attamen cum illa semina, vel illa corpora sic

A adhibita agant in virtute spiritalis substantiæ: aliquid ultra suam virtutē facient, cum sint illius organa: homo ergo in coniungēdo actiua passiuis: facit effectum infra naturā actiuorū, & passiuiorum, quia nescit ea coniungere omni mō, quo coniungenda sunt. sed Angelus hoc modo effectum faciens, facit ipsum ultra, quā possent rācere actiua, & passiua: tum, quia scit ea coniungere omni modo, quo coniungenda sunt: tum etiam, quia huiusmodi actiua efficaciora sunt ad agendum. cum agant, ut organa spiritalis substantiæ, & in virtute eius.

B RESP. AD ARG. Ad primum dicendū, q̄ anima nō potest mouere corpus nisi, quod viuificat, & mediante illo corpore mouere alia, q̄a non potest habere immediatū contactum ad alia corpora nisi mediante suo corpore. Hoc autem potest Angelus, vel Dæmon, qui non est alligatus alicui corpori.

Ad secundum dicendū, q̄ alij motus causantur ex motu locali cœli: non aut ex motu locali, quo runcunq; corporū, sed si requiritur motus localis in alijs corporibus, hoc est, ut coniungantur actiua passiuis. Dæmon ergo, & Angelus mouendo localiter corpora, pōt cōiungere actiua passiuis, q̄ si ex hoc sequat alteratio, vel trāsmutatio ad formā, nō pp hoc spūales substantiæ trāsmutabūt ad formā primo, & principaliter, sed ex cōsequēti.

Ad tertium dicendum, q̄ inter spiritalē formam, & corporalem non est contactus situalis, quia spirituales substantiæ nō sunt in loco situaliter, est tamen ibi contactus virtualis, & hoc sufficit ad hoc, q̄ moueant corpora.

C Ad quartum dicendū, q̄ motus localis est perfectior alijs motibus ratione subiecti. Nā prius corpus generatur, & alias mutationes suscipit: ultimo autem mouetur localiter, ut apparet in corporibus animalium. Vel possumus dicere, quod motus localis est perfectior ratione subiecti, q̄a subiectum secundum huiusmodi motum, minime transmutationem patitur, & ex hoc subiectum huiusmodi motus est perfectius.

Ad formam autem arguēdi cū dicitur: Motus localis est perfectior: & quod potest in maius pōt in minus: verum est, quando minus continetur in maiori, ut qui potest soluere decem, potest soluere quinque, quia quinque continentur in decem, sed hoc non est in proposito.

Motus localis quō perfectior omnibus alijs motibus.

ARTIC. III.

D *An Magicis artibus uti liceat.*
Conclusio est negativa.

D. Th. 2. Ser. 2. sent. d. 7. art. ult. D. Bon. d. 7. p. 2. ar. 2. q. 3. Ric. d. 7. q. 8. Voril. d. 7. q. 1. & d. 8. q. 1.

ERTIO quæritur: Vtrum sit licitū uti auxilio Dæmonū in Artibus Magicis. Et videtur, q̄ sic. Nā Paulus vsus est auxilio Dæmonis tradendo illum Corinthium Sathanæ, ut

habetur. 1. ad Corinth. ergo, &c.

1. Cor. 5.

Præterea:

Præterea: Licet auxilium accipere à peccatoribus, ut eleemofinam, vel aliquid huiusmodi. Sed cum in Dæmone non sit nisi natura, quæ bona est, & ipsum peccatum: videtur, quod liceat uti auxilio Dæmonum.

Præterea: Deus dedit virtutē verbis, & rebus, sed per aliqua verba aduocantur Dæmones; Cū ergo hoc habeant verba ex virtute diuina: videtur, quod liceat talibus uti.

Præterea, quod nulli nocet, & alicui prodest: videtur esse licitum. sed multis per inuocationē Dæmonū aliqua res ammissa recuperantur, sed hæc nulli obest, & alicui prodest: ergo, &c.

IN CONTRARIUM est, quia Aug. super Gen. vituperat Mathematicos indicantes per constellationes. Cum ergo inuocationes Dæmonum sub certis horis, & sub quibusdam constellationibus fiant: talia vituperanda sunt.

Præterea: secundum eundem Aug. eodem lib. si aliqua vera dicunt Dæmones: hoc est, ut nos decipiant. sed non est utendum auxilio eorū, nec est habenda eorum conuersatio, qui non intendunt nisi, ut nos decipiant: ergo, &c.

RESOLVTIO.

Arte magica uti non licet, cum sit ipsa contra legem Dei, bonum commune, bonumque, priuatum.

RESPONDEO dicendum, quod intantum est aliquid malum, inquantum contrariatur alicui bono. Possumus autem distinguere triplex bonum, videlicet ducis, ordinis, & singularis personæ: vel, quod idem est: triplex bonum, diuinum, publicum, siue cōe, & singulare. Vti autem auxilio Dæmonum, est agere contra Deū: cōtra reipublicā, & contra seipsum. Contra Deū quidē agit, qui in artibus magicis utitur auxilio Dæmonū ratione infidelitatis, quia ut plurimum, tales credunt in Dæmonibus esse aliquid numinis, vel aliquid diuinitatis. Vnde & Antiquitus, quando plus vigeat magicæ artes, dātes responsum in idolis: Dij credebantur esse. Vnde Aug. 8. de Ciuit. ait: quod Dæmones mirabilibus, & fallacibus signis Deos se esse persuaferunt, & quibus non potuerunt suadere se esse Deos, persuaferunt se esse medios inter homines, & Deos. Cum. n. homo. habeat intellectū sic obtenebratum respectu substantiarū separatarū: nullo modo expedit sibi habere conuersationē: nō Dæmonum, ne decipiatur per eos: credens ipsos esse Deos, & habere aliquid numinis.

Secundo hoc est cōtra Deum saltē rōne idolatriæ, & diuinæ seruitutis. Nam dato, quod utens sic auxilio Dæmonum, non sit infidelis, & non credat in eis esse aliquid numinis, saltē tamen idolatra est, quia nunquam fiunt talia, nisi vel per oblationes, vel per reuerēcias aliquas factas Dæmonibus. Tantum. n. appetunt Dæmones diuinos honores, ut ex hoc inducantur ad faciendum quæcunque homines ab ipsis postulant. sic ergo se habēs est idolatra, quia honores Deo debitos, ut sacrificia, & reuerēcias, Dæmonibus tribuit.

Vnde, & Aug. 10. de Ciuit. Dei. dat differentiam inter bonos Angelos, & malos. Nam mali Angeli ad seipsos, ut ait, colendos latrā: signis mirabilibus excitant: boni vero angeli hoc faciendum prohibent. Vnde, & Leuitici 20. talia prohibetur, ubi dicit, quod anima, quæ declinauerit ad Magos, & Ariolos, ponam faciem meam contra eam, & interficiam illam de medio populi.

Tertio hoc est contra Deum, quia in hoc videtur deridere Deum, quando illud, quod est ab eo querendū, ab alio querimus. Vñ & 4. Reg. Ochozias fuit reprehensus, qui consulere voluit Belzebub. Vnde ibidem dicitur: Nunquid non est Deus in Israel, ut cōsuleretis Belzebub Deum Acharon? Viso, quō non debemus uti auxilio Dæmonum in artibus magicis, quia hoc est contra Deum: volumus ostendere hoc non esse fiendum, quia est contra Rempublicam. Sunt. n. inimici Dæmones Reipublicæ, sicut ergo puniendus esset ille, qui priuatos contractus, & familiares conuersationes habere vellet cū inimicis Reipublicæ: sic puniendi sunt Magi habentes talia cum Dæmonibus, quia tales inimici sunt totius humani generis. Vnde 8. de Ciuita. Dei. recitat August. de Magicis artibus, quod in 12. tabulis: id est in Romanorum antiquissimis legibus commemorat Cicero esse conscriptum, quod supplicium erat ei constitutum, qui hoc fecerit, id est, qui talibus artibus usus fuerit. Si ergo apud Gentiles, legibus determinabatur, puniendos esse utētes talibus artibus, cum leges principaliter intendunt bonum publicum: arguere possumus talia contra bonum publicum esse.

Restat autem ostendere talia facienda nō esse, quia sunt cōtra singulare bonum vniuersiusque. Nam, ut dicit Augustinus 8. de Ciuit. Dei: Dæmones sunt nocendi cupidissimi, inuidia liui di, fallacia callidi. Ideo, ut ibidem dicitur, nullo modo credendum est eis. sed cum videntes Magicis artibus in multis credant Dæmonibus, cū credere talibus sit malum ipsi credenti, quia non intendunt nisi ipsum decipere, quilibet deberet sibi ab hoc cauere propter seipsum.

Aduertendum tamen, quod cum querimus: Vtrū liceat uti auxilio Dæmonum, vel hoc intelligitur per artes magicas, & per priuatos contractus, quod faciunt Magi, vel per diuinam potentiam constringendo Dæmones ad aliquam iustitiam exercendam, quod faciebant Sancti: primū non licet, secundum licet.

RESP. AD ARG. Ad primum dicendū, quod Paulus nō fecit hoc per artes Magicas, sed per diuinam iustitiam, vel hoc non fecit Paulus per priuatos contractus cum Dæmone, sed per diuinam virtutem.

Ad secundum dicendum, quod peccatores quamdiu sunt in vita ista, possunt fieri membra Christi: & ideo ex charitate sunt diligēdi, & iunctis eis beneficia impartienda, & possunt ab eis beneficia recipi. sed Dæmones sunt omnino obstinati in malo, & nihil intendū: nisi deceptionē nrām: propter quod eorum consortia sunt vitanda.

Ad

Tomo 5.
cap. 16.

Leuit. c. 20.

Reg 4. c. 1.

Magia Reipub. aduersatur.

Tomo 5.
cap. 19.

Magia bono particulari aduersatur
Tomo 5.
cap. 22.

Tomo 3.

Malum vñ.
Bonum triplex.

Magia Deo aduersatur

Tomo 5.
cap. 22.

Dæmones nec verbis corporalibus, nec herbis subiacent, hinc nō eduntur, sed alliciuntur à necromanticiis, à q̄b' aduocati adueniunt, vt decipiāt, te ste D. P. Aug. lib. 2. c. 1. Clu. Dei. cap. 6. & D. i. ho. t. p. q. 15. art. 5. & 2. sent. d. 7. q. 1. art. 5. de pot. Dei. q. 6. ar. 10. Huic doctrinæ non aduersatur Io. eu. Tobia. c. 6. 7. 8. qui ab Ang. l. ka ph. expulso mēto didicit, famum cordis cui dā pīcis supra carbones positi extricasse. Dæmonē non n. fūmus ille, sed Angelus per Tobia meritorium, quod per cordis fumū significatur, Dæmonem extricauit. Nec leuissimā, nec orationis verba, quibus efficiuntur Dæmones, cogunt ipsos, sed illis actibus viri sancti meretur exaltari. Nec Salomon suis exorcismis coegit Dæmonem, si erat in statu solutus, nisi ex virtute diuina: sin, per modū signorū allicientium Idq; ē de exorcismis sacerdotalibus dicendum est, in quibus nō dubitamus viri uē diuini nā efficere, que pīe, & sancte possuntur.

* Confirmati in gratia habent liberū arbitriū liberius viatoribus.

* Ignoratus est inuoluntarium

* T. c. 1. 17.

Ad tertium dicendum, quod nullo modo credendum est: Dæmones subiacere corporalibus verbis. Nulla enim verba corporalia, nisi specialiter ibi esset diuina virtus, sicut in sacramētis, possunt constringere Dæmonem. Sed quicquid est in talibus, hoc est per quosdam priuatos contractus, & per quoddam fœdus cum eis initum, & quia tales considerationes non sunt faciendæ: ideo eorum auxilio nullatenus uti debemus.

Ad quartum dicendum, quod nulla utilitas potest inde prouenire, propter quā fieri debeat. quia non sunt faciendæ mala secundum Apostolum, ut eueniant bona. Nam talium secundum ipsum damnatio iusta est. Rom.

Dub. I. Litteralis.

SUPER litteram queritur primò de illo verbo: Boni verò Angeli arbitrium habent multo liberius post confirmationē, quàm ante. Contra: Negatio non suscipit magis, & minus, sed ex hoc arbitrium est liberum; in quantum non potest cogi: non ergo est ibi dare magis, & minus.

Dicendum, quod ex hoc creatura habet liberum arbitrium, in quantum nō coactē agit, quod agit, sed voluntariē. Licet ergo non coactum ratione negationis non suscipiat magis, & minus: Ratione tamen voluntarij, quod includit, potest ibi esse magis, & minus, quia vna actio potest esse magis voluntaria, quàm alia. Possumus ergo dicere, quod in beatis, & in confirmatis non valentibus esse malū, est: & arbitriū liberius, quàm in viatoribus, vel in his, qui possunt velle, vel volunt malum propter tria. Primò ratione diuersitatis cognitionis. Secundo ratione diuersitatis appetitus. Tertio propter diuersam rationem rei volitæ.

Nam primo ipsum: & ignoratū est inuoluntarium, ut dicitur in 3. Ethic. Quia ergo nihil facit malum, vel potest facere ad malum, nisi, qui apprehendit illud, ut bonum: quicunque facit malum, vel potest facere, decipitur, vel potest decipi in existimando aliquid faciendum: & in quantum decipitur, vel pōt decipi, participat aliquid de inuoluntario, & intantum minus habet dē libertate. Ante ergo, quàm essent confirmati Angeli, poterāt existimare esse faciendū, qd nō erat: propter quod aliqua nescientia, vel aliqd falsum iudiciū poterat esse in ipsis, & secundum quod erant tales, minus habebant de voluntario, & per consequens de libero arbitrio.

Secundo hoc potest contingere ratione diuersitatis appetitus, quod specialiter est in homine viatore. Nam homo viator videt in se habere contrarietatem appetitū, & vnus appetitus trahit alium, sicut rota rotā, ut in 3. de anima dicitur. Quod ergo sic fit cum quadam contrarietate appetituum, minus voluntariē fit, & per consequens minus liberē. Liberius ergo arbitriū ha-

A bebit homo in patria, quàm in via, vbi non habet istam contrarietatem appetituum. Sic etiam & Angelus, dicit non habeat diuersas potentias appetitiuas, tamen quia ante confirmationē poterat ferri in bonum, & malum, quælibet eius volitū, quàm habere poterat, non erat ita voluntaria, sicut nunc, cum non possit ferri nisi in bonū. Nam ferri in malum semper habet aliquid de inuoluntario, cum malum sit præter voluntatē, ut dicitur in 4. de diu. nominibus.

Tertio hoc potest contingere propter diuersam rationem, rei volitæ, ut patet de proiectione mercium in mari, quod vno modo est volitum, & non alio. Propter quod non est omnino libera illa actio. Sed hoc in beatis, vel in Angelis confirmatis esse non potest, quia nihil contristatiū, vel offensiuum habere possunt: rōne cuius, illud, qd vno modo volunt, alio modo nolint.

Dub. II. Litteralis.

VTERIVS autem dubitatur super illo verbo: Dæmones vident scientia propter reuelationem supernorum spirituum. Contra: Dæmones sunt inimici Dei, & Angelorum: nō ergo sunt eis reuelanda secreta.

Dicendum, qd Deus, qui nouit bene uti malis: bene utitur malo Dæmonis, ut malas pœnas iuste inflictas ministerio Dæmonum exercere. Dæmones ergo libenter pœnas infligunt alijs, ut nocuant: Deus autem hoc agit per Dæmones ut suā iustitiam exerceat. Vnde Aug. 3. de Trinit. ait, qd voluntas Dæmonis semper est iniusta, sed eius potentia semper iusta. Hanc autem potestatem à Deo accipiunt, quia non est potestas, nisi à Deo ad penam malorum, ad laudem vero bonorum, ut ioh. Aug. dicit. Propter ergo bonum, ut propter iustitiam exercendam: possunt, & debent aliqua reuelari Dæmonibus, quorum malo Deus bene vtendo, per ipsos malos iustas pœnas infert.

Dub. III. Litteralis.

VTERIVS autem dubitatur de illo verbo: Occulta quædam semina, vbi videtur velle, qd Dæmones, quod faciunt, hoc agunt per quædam occulta semina. Contra: Mala, n. agunt, non per adhibitionem seminum, sed per coniunctionem actiuorum, & passiuorū. Præterea: nō sūt hæc occulta, cū sint corporalia.

Dicendum, quod semen in 2. Physic. computatur inter causas actiuas: semina ergo dici possunt, quæcunque virtutes actiue: & quia nihil faciunt Dæmones, nisi coniungendo virtutes actiuas passiuas: ideo nihil facere dicuntur, nisi per adhibitionem seminum.

Vel possumus dicere, quod non habent agentia creata virtutem agendi, nisi ex diuino ordine & in quantum de potentia materiæ educunt, quæ agunt: ea autem, quæ educuntur de potentia materiæ, dicuntur ibi esse secundum rationes feminales,

Beati viatores, liberes.

Mercii in mari proiectio.

Dæmones à bonis Angelis, an reuelationē accipiant.

Tomo 3. cap. 7.

Dæmonum actiones, an per semina.

Scilicet 1.

Phil. 1. q. 2.

Celi dispositio ad aethiones quorum confectio.

nales, quid sint autem istae rationes seminales, infra dicitur. Dæmones ergo nihil faciunt, nisi adhibendo semina occulta, quia quæ latent in rationibus seminalibus materiæ, Dæmon coniungendo actiua passiuus, manifesta facit, & in apertum producit. Vel dicuntur ista semina occulta: quia virtutes istæ inferiores agunt in virtute cæli, ideo mutuum refert qualiter sit dispositum cælum, quando hoc, vel illud est fiendum, & quia talia sunt plenè nota Dæmonibus, & non nobis, Dæmones hoc modo faciendo aliqua miranda, dicuntur illa facere per quædam occulta semina, idest, per quasdam virtutes occultas, vel per quasdam rationes seminales.

Dub. II. Litteralis.

VTERIVS autem dubitatur super illo verbo: Sicut mentem nostram iustificando, ubi videtur velle, quod sicut solus Deus operatur iustificationem nostram, alij autem possunt aliqua exterius exercere, ita solus Deus est ille, qui inducit formam: alij autem agentes possunt aliqua exterius operari. Contra: Non sunt subtrahendæ operationes a propriis agentibus, ipsa ergo natura, vel ipsum agens naturale, inducit substantiales formas.

Dicendum, quod inductio formæ substantialis dupliciter potest considerari, vel ut præsupponit rationes seminales, vel ut non præsupponit eas. Cui præsuppositione enim rationum seminalium, agens naturale potest inducere substantialem formam. Ideo dicitur exterius operari, quia quod latet in potentia materiæ, exterius, & in apertum producit. Et sicut agens naturale hoc agit, sic & Dæmon coniungendo naturaliter actiua, & passiva, dicitur hoc agere. solus ergo Deus dicitur hoc facere, quia ipse est, qui indidit rationes actiuas, & passiuas, unde hæc fieret. Quid sint autem istae rationes, & utrum aliquid de forma sit in materia ante introductionem formæ, infra queritur.

Phil. 1. q. 2.

Dub. V. Litteralis.

VTERIVS autem dubitatur: quia videtur Magister agere quasi de triplici potentia Dæmonum, videlicet cognitiua, volitiua, & operatiua, sed secundum Commentatorem in 12. Metaphysicæ. aether cælorum non habet de virtutibus aetheris, nisi intellectivam, & desiderativam, sed idem iudicium est de animabus cælorum, & de quibuscunque substantijs separatis. non ergo in talibus sunt, nisi duæ potestates: intellectus, & voluntas.

Dicendum, quod secundum quosdam in substantijs separatis sunt tres potentiae, videlicet intellectus dirigens, voluntas imperans, & potentia exequens: sed intellectus dirigens, & potentia exequens non differunt, nisi sicut intellectus practicus, & speculativus, qui sunt idem re, & subiecto, differunt autem fine, & secundum rationem. nam finis intellectus speculativi est verum, pra-

Acti bonum. Vel differt hic intellectus, & ille, quia secundum se est speculativus, ut verò extenditur ad voluntatem est practicus. Ideo dicitur, quod intellectus extensione fit practicus. Dicemus. n. quod id, quod est in intellectu, non est ratio agendi, ut ex hoc sequatur opus, nisi per imperium voluntatis, ideo de ratione artificiatum est, quod sit volitum, ut dicitur in 6. Metaphysicæ. Intellectus ergo rationes, quas habet factivas apud se, & qualiter res fieri debeant, ostendit voluntati, voluntas autem se determinat, ut agat per hanc rationem, vel per illam. eadem ergo ratio in intellectu existens est representatiua, & ut est determinata ad opus per voluntatem, est factiva. Illæ ergo tres potentiae non sunt, nisi duæ secundum rem, nam potentia cognitiua dicitur, ut est speculativa, & illa eadem dicitur factiva, ut est practica.

Finis speculativi, & practici qd. Arist. 1. Metaphysicæ. c. 3. & 6. Ethic. c. 2.

DIST. VIII.

De Angelorum unione ad corpora, & de eorundem in corporibus assumptis operationibus, deque modo, quo nostra ingrediuntur corpora, ac uexant.

SOLET ETIAM IN QUESTIONE VERSARI &c. Postquam Magister determinavit de Angelis, quantum ad eorum naturam, & quantum ad eorum potentias, in parte ista, ut dicebatur, determinat de

Cipsis per comparisonem ad corporalem substantiam. Circa quod duo facit, quia primo determinat qualiter se habeant Angeli ad eorum corpora. Secundo qualiter se habeant ad corpora nostra, qualiter vexent ea, utrum substantialiter intrent in ipsa, & illabuntur animabus ibi: { *Illud etiam consideratione.* } Circa primum tria facit, quia primo dubitatio inquit qualiter se habeant Angeli ad corporum unionem, utrum habeant corpora naturaliter unita. Secundo qualiter se habeant ad apparitionem per corpora, ut qualiter appareant in corporalibus formis. Tercio dimissis profunditatibus circa prædicta, determinat veritatem. Secunda ibi: { *Nec dubitandum.* } Tertia ibi: { *Ceterum hæc velut.* } Circa primum dictum facit, quia primo movet questionem, utrum Angeli tam boni, quam mali sint corporei, & habeant corpora naturaliter unita. Secundo de huiusmodi questione exequitur ibi: { *Quod aliqui putant.* } Circa quod tria facit, quia primo secundum opinionem quorundam exequitur de questione prædicta, quantum ad Angelos bonos, qui habent corpora aërea de aëre subtili, & puro formam.

Aegid. super 1. Sententiarum. li. i. meta;

Angelorum
apparitio
qualis.

Dei, & An-
geli appar-
itio qualis.

* Hic Au-
ctor in ve-
rioribus
exemplari-
bus Magistri
hinc in re-
centioribus aut
loco Genna-
dij legitur
D. P. Augu-
stini. De eccle-
siasticis
dogmatibus
cap. 33. ubi
legitur oia
veba recita-
ta à Magi-
stro. Hinc
probatur au-
thentia illa
eius D. P. Au-
gustini. Genna-
dij, qui scrip-
sit de Virg-
Illustribus,
ut ait D. Hie-
ronymus.

mata: Secundo exequitur quantum ad malos, quia eorum corpora ratione culpæ fuerunt in deterius permutata in aerem spissiore, & adducit ad hoc ad auctoritatem Augustini. Tertio ponit circa hoc opinionem aliorum, quod Angeli sunt incorporei, nec habent corpora sibi unita, sed assumunt aliquando ea ad implendum aliquod ministerium, volentes, quod Augustinus non dixerit ibi asserendo, quod Angeli, vel Dæmones essent corporei, sed aliorum opiniones referendo. Secunda ibi: {Angelis veromalis.} Tertia ibi: {Hoc autem alij.} Tunc sequitur illa pars: {Nec est dubitandum.} In qua determinat de Angelis quantum ad eorum apparitionem. Circa quod duo facit, quia primo ait, Deum apparuisse in corporalibus formis, ut diuersæ scripturæ testimonia fuerunt. Secundo specialiter quatit de Angelis, quomodo appareant in corporalibus formis ibi: {Sed ubi Deus.} Circa quod tria facit, quia primo quatit de Angelis quomodo appareant. Vtrum quia creatur noua creatura ad illud opus, vel quia Angeli manentes in suis subtilibus corporibus, in quibus sunt inuisibiles: assumant quædam grossiora corpora, in quibus videri possint: vel tertio, hoc contingat, quia Angeli suum proprium corpus possunt vertere in species visibiles, ut ingrossando eorum corpus, vel aliter circa ipsum agendo. Secundo adducit verba Augustini, in lib. de Trinitate, sub his tribus membris hanc quæstionem proponentis. Tertio respondet ad quæstionem factam per eundem Augustinum, asserentem hoc excedere suas vires, qualiter Angeli appareant. Secunda ibi: {Ait enim Augustinus.} Tertia ibi: {Sed fateor excedere.} Tunc sequitur illa pars: {Ceterum hæc velut.} In qua, relictis difficultatibus circa prædicta, determinat veritatem dicens, quod relinquendo hæc profunda, & obscura, tenendum est, quod Deus in sua substantia nunquam apparuit mortalibus. cum enim ipse sit immutabilis, consequens est, quod sit & inuisibilis. apparuit tamen Deus in substantia creata, quæ ministerio Angelorum facta erat, in quo etiam possumus intelligere quomodo apparent Angeli, quia possunt apparere in aliqua creatura corporali eorum ministerio facta. Tunc sequitur illa pars: {Illud etiam consideratione.} In qua determinat de Angelis per comparationem ad corpora nostra, quomodo ea subintrent, & vexent. Circa quod tria facit, quia primo mouet quæstionem dicens, quod siue sint Angeli corporei, siue incorporei, dignum est considerare, quomodo nos vexant: vel quia substantialiter intrant nostra corpora, & illabuntur animabus, vel solum dicuntur hoc facere, non quod nobis substantialiter illabuntur, sed quia malitiæ suæ effectum in nobis exercent. Secundo quæstionem propositam soluit, quod Angeli introeant homines, cum hoc Euangelium dicat, sed hoc non est, quod eis substantialiter illabuntur, sed solum propter malitiæ effectum, quod confirmat per auctoritatem Gennadii, & Bedæ. Tertio concludit ex prædictis auctoritatibus, quod Dæmones substantialiter nos non intrant, sed propter effectum malitiæ,

A quem in bonis exercent: & dicuntur a nobis pelli, quando non sinuntur nobis ulterius nocere: Secunda ibi: {Quod in homines introeant.} Tertia ibi: {His auctoritatibus ostenditur.} Et in hoc terminatur sententia Lectionis, & Distinctionis.

Q V Æ S T I O I.

De unione Angelorum ad corpora, deque eorundem corporibus assumptis.

V I A Magister in littera agit de Dæmonibus per comparationem ad corpora, & ad operationes, quas habent in corporibus: Ideo de his duobus quæremus. Circa primum autem quæremus tria. Primum: Vtrum Dæmones habeant corpora naturaliter unita. Secundo si non habent: Vtrum possint corpora assumere. Tertio unde ea assumunt.

A R T I C. I.

An Angeli habeant corpora, ab ipsis informata. Conclusio est negatiua.

D. Tho. p. 1. q. 5. artic. 1. Et 2. ser. 1. sententia. d. 8. q. 1. artic. 1. Et Quod. 9. artic. 6. Et contra Gē. c. 45. 49. 90. Et in q. disp. q. 6. de Pot. arti. 6. Et de malo q. 16. arti. 1. Et Opuscu. 2. 1. c. 3. Et Opus. 1. 5. c. 8. D. Bonau. d. 8. artic. 1. q. 1. Alb. Mag. de Matu. & loquitur Ange. q. 5. artic. 1. Ric. d. 8. q. 1. Capr. d. 8. q. 1. Bartho. Syb. 3. Dec. c. 2. q. 1. Vide pro hoc artic. Scholium nostrum infra artic. 2. Sed perpende Concilium Nizenum. 2. quod laudauit sententiam Beati Ioannis Episcopi Thessalonicensis, qui cum reprehenderet Gentilem quendam, vsum pingendi Angelos contemnentem, dixit: Angeli corporei, & imitabiles pictura existunt, & circumscribi possunt: & in forma hominis pinguntur, quia in ea, & proprio corpore visunt. Hæc referente Tarasio Patriarcha, libroque B. Ioan. Episcopi, in quo cum Gentile disputatur, perlecto, sacra Synodus respondit: Etiam dominice. Sed nodus dissoluitur. Quia Synodus non affirmavit Angelos esse corporeos, sed modum conuincendi Gentilem approbavit. Nam quandoque licet extremum probare, ut alterum tollatur. Hæc autem controuersia nodum Ecclesiæ censura terminata est.

D. primum sic proceditur: vñ, quod Angeli, vel Dæmones habeant naturaliter unita corpora, quæ viuificent. Nam omne animal est diuissibile in corpus viuificatum, & in spiritum viuificantem: sed Angeli sunt aialia, quæ ut dicitur 8. de Ciui. oīum aīaliū, in quibus est aīa rōnalis, tripartita est diuissio, in Deos, Homines, & Dæmones. Dæmones ergo sūt aīalia, & pari ratione Angeli, nam, & Greg. in Homelia Epiphaniæ dicit Angelum esse rationale animal: ergo &c.

Præterea nobilius est illud, ut vñ, quod in se hēt vitā, & aliud viuificat, q̄ illud, quod in se hēt vitā tñ. sed aīa in se viuūt, & corpus viuificat: si ergo Angelus solū in se viuēret, & corpus nō viuifi- caret, esset aīa nobilior ipso, quod est incoūueniens.

Præ-

Tomo 5.
cap. 14.
Animalia
genera.

Præterea concupiscibilis phantasia, & furor, quæ est passio sensibilis, non reperiuntur nisi in corporibus viuificatis per animam. sed in Dæmonibus secundum Dion. 4. de diu. no. est phantasia proterua, concupiscentia demens, & furor irrationalis: ergo &c.

Præterea secundum Porphyrium rationales sumus nos, & Dij: sed mortale additum separat, nos à Dijs, sed cuicumque competit differentia, competit, & genus. Si ergo Dij, id est, Angeli sunt rationales, erunt & animalia, & per consequens habebunt corpora, quæ viuificant.

IN CONTRARIUM est Dam. lib. 2. qui vult angelos non contineri à parietibus, & ianuis, & claustris, ergo non habent corpora, quia corpus teneretur a corpore.

Præterea vult idem Dam. eo. lib. & c. Angelos esse indeterminabiles, sed omne corpus est alicuius figuræ, & ois figura termino, vel terminis continetur: essent ergo determinabiles, & figurabiles, si haberent corpora, quæ viuificarent.

Dub. I. Lateralis.

An Angeli, vt Motores mobilibus, sint corporibus naturaliter uniti. Conclusio est negativa.

LETIVS, dato, quod Angeli non habeant corpora naturaliter sibi unita, quæ viuificent, quæritur vtrum habeant corpora naturaliter sibi unita, quibus sint inseparabiliter coniuncti tanquam motores mobilibus, siue sint Angeli boni, siue mali. Et videtur, quod sic, quia secundum Trismegistum, vt recitat Aug. 8. de Ciui. Homo potest facere Deos, quia potest copulare per artem quosdam inuisibiles spiritus visibilibus corporibus, vt sint quasi animata corpora spiritibus illis dicata, & subdita simulacra. Si ergo possunt copulari corporibus, vt illa sint; quasi animata, hoc est, quia possunt inseparabiliter vniri eis: ergo &c.

Præterea ponendū est vniuersum esse conexū, ergo spirituales substantiæ sunt coniunctæ, corporibus, vel aliter esset vniuersum dissutum, sed id, quod est semp, videtur esse naturale, ergo &c.

Præterea secundum Aug. 12. super Gen. pos. sunt Dæmones longè iam facta prænnunciare, nō solum acrimonia cernendi præstantiore, quam nostra sit, sed etiam ipsorum corporum longè vtiq; subtiliorum mira velocitate. habent ergo corpora agilia, & naturaliter sibi unita.

IN CONTRARIUM est Dam. lib. 2. qui diffiniens Angelum dicit, qd est substantia intellectualis incorporea.

Dub. II. Lateralis.

An Angeli, vt suppositum natura, corpori vniri possint. Conclusio est negativa.

Vide infra Dist. 17. q. vlt. artic. vlt.

LETIVS autem dato, quod Angeli non habeant unita corpora, quæ viuificent, & quod non sint uniti corporibus, vt motores mobilibus inseparabiliter; dubitaret fortè aliquis: Vtrum possint sic esse uniti corporibus, vt vnitur nature suppositum. Et videtur, quod sic, quia verbum Dei est nobilius quolibet Angelo, sed verbum est unitum nature corporali, quia in eo tanquam in supposito sustentatur natura corporalis, ergo multo magis hoc habet Angelus.

Præterea quicquid est corporeum, respectu Dei, habet corpus sibi coniunctum inseparabiliter, sed Angelus est corporeus respectu Dei, vt dicit Dam. lib. 2. Habet ergo corpus sibi unitum, quia si non esset ei inseparabiliter unitum, non diceretur ex hoc esse corporeus, sed huiusmodi corpus non est unitum Angelo tanquam viuificatū ab eo, vt patebit ex solutione quæstionis secundæ, ergo est ei unitum tertio modo, tanquam nature, suppositum.

Præterea diffiniuntur Dæmones. 9. de Ciuit. qd sunt genere animalia, animo passiuia, mente rationalia, corpore aerea, tempore æterna, sunt ergo corporei, & habent corpora unita, vel tanquā ab ipsis viuificata, vel tanquam ab ipsis mota, vel saltem tanquam eis coniuncti, sicut suppositum est coniunctum nature.

IN CONTRARIUM est, quia coniunctio suppositi in aliena natura est adeo mirabilis, qd est ineffabilis, sed hoc non potest competere supposito creato, quod vnatur alicui nature creatæ ineffabiliter: ergo &c.

Resolutio Artic. I.

Angeli, quia immediate per essentiam instar anima corpus non attingunt; corporum forme, ac perfectiones non sunt: sed corpora ipsa ex virtute non organica, omni defatigatione semota, mouere dicuntur.

RESPONDEO dicendum ad qonem primā, cum quæritur: Vtrū Dæmones habeant corpora sibi naturaliter unita, quæ viuificent, qd aliqui non potuerunt transcendere corpus. Vnde Aug. 12. super Gen. circa finē ait, qd istæ species corporales, quas sensu carnis attingimus, eis multi ita dediti sunt, vt solas esse arbitrentur, & quicquid tale non est putant omnino non esse. Sic etiam in 4. Physicorum dicitur, quosdam opinatos fuisse, nihil esse, quod non est localiter alicubi. Tales enim non potuerunt transcendere corpora. Sed sapientes Aegid, super ij. Sent. li 2 licet

Cap. de differentia sub finem.

Homo potest Deos facere ex Trismegisto. Tomo 5. Aug. c. 22.

Tomo 3.

Damō 9d.

Tomo 3.

Tomo 3.

licet habeant corporalia sensibus præsentiora, certiores tamen sunt de in corporalibus, quam de corporalibus. Vnde Aug. circa finem dicti 12, ait: Sapientes autem ita se habent in his corporalibus visis, ut quamvis eis præsentiora videantur, certiores tamen sunt in illis, quæ præter corporis speciem intelligendo perspicunt, quamvis ea non valeant ita mente conspiciere, ut hæc sensu corporis intuentur. Oportet ergo præter corporalia ponere spiritualia, & certiores esse de spiritualibus, quam de corporalibus, nam ista corporalia non sunt nisi per illa: & Propter quod vnum quodque, & illud magis. Aliqua ergo transcendunt corpora, ponentes spirituales substantias, sed nullas tales ponunt nisi unitas corporibus, ita ut etiam ipsum Deum ponant corpori unitum, & dicant ipsum esse animam mundi, ut recitat Aug. 8. de Civ. de Varrone, qui usque ad hoc potuit Theologiam naturalem extendere, ut poneret Deum animam mundi. Sed hoc stare non potest, oportet enim esse aliquem spiritum, qui nullo modo sit forma corporis, & quod ex eo, & corpore non fiat vnum secundum esse. Nam nunquam ex duobus fit aliquid vnum, nisi sit dare aliquod tertium, quod sit causa efficiens, & uniens illa duo. Propter quod in 8. Metaph. scribitur, quod non oportet querere, quomodo ex materia, & forma fiat vnum. non enim talia habent causam, nisi motorem, licet non sit dare collam, vel clavum coniungentem potentiam actui, & formam materię: semper tamen in talibus oportet dare causam agentem, facientem potentia tale, actu tale. Si ergo Deus esset forma alicuius corporis, ut videbatur Varro sentire, oporteret dare aliquid supra Deum, ex cuius actione esset Deus suo corpori coniunctus. Vnde & nos ipsi, ponentes verbum coniunctum carni, dicimus, quod non est in eis communem speciem accipere, nam si ex Verbo, & ex carne resisteret una natura, & vnum esset forma alterius, Verbum non fuisset cooperatum incarnationem suam, quia nulla forma seipsam potest facere in materia, & per consequens nec Pater, nec Spiritus sanctus fuissent operati incarnationem, quia indivisa sunt opera Trinitatis, sed oporteret, si hoc esset, dare aliquid aliud supra deum, ex cuius opere Deus esset unitus carni, siue corpori.

Prætermisso ergo hoc errore, quia impossibile est Deum esse animam, vel formam alicuius corporis, videamus de his, quæ sunt infra Deum: Virum omnes rationales substantię sint unitæ corporibus. Est autem spiritualis substantia secundum opinionem Platonicorum tripartita, ut narrat Aug. 8. de Civ. Dei. In Deos homines & Dæmones. Deos autem appellat bonos Angelos. Vnde eo. lib. 8 dicitur, quod hi sunt Dii boni, quos sanctos Angelos vocamus. Omnes autem has rationales substantias posuerunt Platonicus, ut Apuleius Platonice de hoc librum scripsit, cōiunctas corporibus, aliter tamen, & aliter, quia dixerunt Deos habere corpora cœlestia, Dæmones aerea, homines terrestria. vnde in definitione data de Dæmonibus ab eisdem Platonicis

A dicitur, ut patet ex eodem 8 de Civ. Dei. & Dæmones sunt genere animalia, animo passiva, mente rationalia, corpore aerea, tempore æterna. Per hoc ergo, quod ait, quod Dæmones sunt genere animalia, & mente rationalia, conveniunt cum Dijs, & hominibus: in eo quod sunt animo passiva, conveniunt solum cum hominibus, in eo quod sunt tempore æterna conveniunt cum Dijs, sed in eo, quod sunt corpore aerea: hoc habent proprium, quia in hoc differunt à Dijs habentibus corpora cœlestia, & ab hominibus habentibus terrestria.

Dæmonum definitio ex Platone.

Sed hæc positio rationabiliter stare non potest. Dicimus enim Angelos nulla habere corpora, quæ vivificent, nec simplicia, siue sint aerea, siue cœlestia, nec etiam composita, siue mixta. B Quod enim Angeli tanquam, quæ vivificent, non habeant corpora simplicia, tripliciter possumus declarare. Primo ex parte talium corporum: Secundo ex parte Angelorum: Tertio ex parte utriusque.

Improbatio.

Prima via sic patet: Nam cum corpora simplicia sint uniformia, qua ratione esset animata una pars, esset & quælibet. Quælibet ergo pars aeris esset animata, immo quia aer non est bene terminabilis termino proprio, nec possunt esse duæ partes aeris coniunctæ, nisi fiat inde nus aer, non haberent corpora sufficienter distincta Dæmones, si haberent aerea. Est enim contra rationem ponere, quod quælibet pars cuiuslibet elementi sit animata, licet aliqui hoc posuerint.

C Secundo hoc idem possumus arguere ex parte ipsorum Angelorum. Nam nunquam dicemus, quod forma sit propter materiam, ut quod anima sit propter corpus. Cum ergo intelligentiæ sint plenæ formis, nec aliquas species acquirant per hæc corporalia, nullum bonum sortiretur Angelus ex sua unione ad corpus, non ergo esset corpus illud propter Angelum, sed econverso, anima ergo nostra, quæ nascitur, sicut tabula rasa, & quæ suas perfectiones acquirit per corpus, eo quod nostra scientia incipit a sensu, est unita corpori, & in hoc corpus est propter ipsam, & est bonum ei, quod corpori uniatur: sed intelligentiæ, quæ sunt plenæ formis, si sunt, unitæ corporibus, siue illa corpora essent cœlestia, siue aerea, siue quæcunque alia, essent, intelligentiæ illæ propter corpora, non econverso.

D Tertiò hoc idem patet ex parte utriusque, nam anima unit suo corpori, tanquam proprio organo, ipsa enim membra corporis sunt quasi quædam organa ipsius animæ. Et ideo dicit Commen. in 1. De anima, quod membra Leonis, & membra Cerui non differunt, nisi quia animæ differunt. Imaginabimur enim, quod sicut instrumenta diversarum artium differunt, quia ipsæ artes differunt: sic membra diversorum animalium differunt, quia animæ differunt. quare si anima comparatur ad corpus sicut ad suum organum, per quod exercet operationes suas: sicut ars suas actiones exercet per sua instrumenta, conse-

Membra Leonis, & Cerui cur differant c. 5. 53. Idem supra & infra non semel.

1. Post. 1.

Toma 5. cap. 1.

Text. 6. 11.

Ex verbo, & carne non resistat ter. tia natura.

Toma 5. cap. 24.

consequens est, quod non vniatur anima, nisi corpori organico: corpus autem organicum oportet habere diuersitatem in partibus. nulum ergo corpus simplex potest esse animatum, vt sufficienter circa finem tertij de anima probatur.

Res. c. 66.

Prima ergo ratio arguit Angelos non viuificare corpora elemētaria. hæc autem ratio tertia generalior est. concludit enim Angelos non viuificare quæcunque corpora simplicia, siue sint elementaria, siue cœlestia. Secunda autem ratio ad hoc generalior est, concludit enim Angelos non viuificare quæcunque corpora, siue elemētaria, siue cœlestia, siue mixta.

Possimus tamen supponendo, quod non possit animari, nisi corpus mixtum, adducere tres rationes ad probandum Angelos non esse corporeos, nec viuificare corpora. Prima ratio sumitur ex parte ipsius corporis humani: Secunda ex parte ipsius animæ: Tertia ex parte ipsius Angeli.

Prima sic patet: nullū enim corpus est, nec potest esse magis redactum ad medium, quàm corpus hominis. ideo hō est prudentissimū animalium, & habet meliorem tactum, quàm possit habere aliquod animal, eo quod tactus est media proportio tangibilium. Si ergo Angeli haberent vnita corpora, quæ viuificarent, vel essent eadem specie cum corpore humano, & tunc ipsi Angeli essent eiusdem speciei cum homine, quod est inconueniens: vel essent alterius speciei, & tunc non essent ita redacta ad medium, sicut corpus humanum, quia nullum corpus differens specie a corpore humano est ita redactum ad mediū, vt ipsum, essent ergo Dæmones hebetioris, & obtusioris mentis, quàm homines.

Secunda via sumitur ex parte ipsius animæ. nam anima, quæ vnitur corpori, perfectiones suas intelligibiles acquirit per corpus, vel aliter frustra vniretur corpori, omne autem tale, quod perfectiones intelligibiles acquirit ab alio, est potentia pura in genere intelligentium, cum de se non sit actu quid intelligibile, sed fiat quid intelligibile recipiendo species aliorum. vnde anima nostra, quia talis est, dicitur se intelligere intelligendo alia, quia efficitur actu talis recipiendo species aliorum. omne autem, quod est potentia pura, oportet, quod dicat gradum punctalem. nam nihil est infra potentiam puram in genere entium, quod non sit ipsum nihil: vel nihil supra, quod non sit ens in actu. sic nihil est infra potētiam puram in genere intelligibilium, quod non sit quid sensibile carens intellectu: & nihil supra est, quod non sit respectu intelligibilium, quid in actu. Substantia itaque spiritualis ideo vnitur corpori, quia per se non habet perfectiones sibi debitas, nec habet species intelligibiles, sed per corpus acquirit eas. Ideo omnis talis substantia est sicut tabula nuda, in qua nihil est scriptum: & sicut potentia pura in genere intelligibilium. Erit itaque huiusmodi substantia spiritualis sic vnita, media inter intellectiua in actu, & sensibilia, sicut materia prima

Homo cur animal prudentissimū.

Anima cur pura potentia in genere intelligentium.

Potentia pura dicitur ad gradum punctalem.

est media inter ens, & nihil. Propter quod sicut materia prima dicit quoddam esse punctale, vt nihil possit esse infra, nisi sit nihil, & nihil supra, nisi sit ens in actu, sic & substantia spiritualis vnita corpori secundum gradus essentia, oportet, quod in quodam gradu punctali existat, cum sit potentia pura in genere tali, vt nihil sit infra illum gradum, quod non careat intellectu: & nihil supra, quod non sit substantia absoluta a corpore, & quod non sit in genere intelligibilium quid in actu. Si ergo Angeli, vel Dæmones, vel quæcunque spirituales substantia, essent formæ, & perfectiones corporum, acquirerent suas species intelligibiles, & suas perfectiones per corpus, vel aliter. quod esset ridiculum dicere. essent illæ substantia spirituales propter corpora: & si tales substantia non haberent apud se species intelligibiles, sed acquirerēt eas per corpus, essent sicut tabula nuda, & sicut potētia pura in genere intelligibilium. essent ergo in eodem gradu essentia, & per consequens eiusdem speciei cum anima rationali. non ergo tales spirituales substantia essent Angeli, vel Dæmones, sed essent animæ rationales. Nulla ergo substantia intellectualis differens specie ab anima rationali, potest esse forma corporis. Nec dici potest, quod inter substantias intellectuales coniunctas corpori sit dare gradus, vt puta, quod aliqua substantia sunt, quæ sunt potentia pura in genere intelligibilium, quæ nullas species intelligibiles habent apud se: sed omnes huiusmodi species acquirunt per corpus, & tales substantia sunt animæ rationales. Aliquæ verò huiusmodi substantia sunt, quæ nec omnes huiusmodi species habent concreatas, nec omnes acquirunt per corpus, sed aliquas habent concreatas, & aliquas acquirunt per corpus: & in hoc sunt multi gradus, quia aliquæ plures habent concreatas, aliquæ pauciores: aliquæ etiam plures huiusmodi species acquirunt per corpus, aliquæ pauciores. Nam cum nostra cognitio incipiat a sensu, si volumus per sensibilia in intelligibilia procedere, dicemus cum Dam. q. inter cetera, quæ magis gerunt similitudinem intellectus, est oculus. hoc enim est oculus in corpore, quod intellectus in anima: vnde & Philosophus in 3. De anima, Phantasmata, a quibus recipiunt similitudines in intellectu, assimilant coloribus, a quibus recipiuntur similitudines in visu. nihil enim tale videmus, vt quod aliqua habeant aliquos colores a se, & aliquos recipiant ab alio: immo ea, quæ recipiunt colores ab alio, nullos habent colores de se. Ideo pupilla facta est abs color, vt possent omnes colores recipere. Sic & in intelligibilibus nihil tale erit dare, vt quod aliquæ substantia spirituales habeant aliquas species intelligibiles concreatas in se, & aliquas recipiant ab alio, vel ab extra: immo ea, quæ sunt apta nata, acquirere species intelligibiles ab alio, nullas habent species concreatas in se. Et quia omnis substantia spiritualis vnita corpori est apta nata acquirere intelligibiles species per corpus, ideo quilibet talis substantia nascitur sicut tabula

Materia est medium inter ens, & nihil, ex Auer. r. Phy sic. com. 70.

Intellectus oculo similis. ex t. c. 30.

Pupilla cur sine colore. 2. de anima. q. 1. 72. & 3. lib. t. c. 31.

Anima cui
nebula rafa.

bula rafa, & est sicut potentia pura, & nullas habet species intelligibiles concreatas in se, & quia in potentia pura, ut diximus, non est dare gradus. Ideo omnes tales substantiæ tenent eundem gradum essentia, & sunt eiusdem speciei. Vtrum autem inter huiusmodi substantias una habeat meliora naturalia, quam alia, non est præsentis speculationis, sufficiat autem ad præsens scire, quod loquendo de gradu essentia, secundum quem constituuntur omnes species, omnes tales substantiæ sunt in eodem huiusmodi gradu, & sunt eiusdem speciei cum anima rationali: & quia Angeli, & Dæmones, & quæcunque spirituales substantiæ, ordine naturæ sunt supra animas rationales, non sunt eiusdem speciei cum huiusmodi animabus; consequens est, nullas tales substantias esse unitas corporibus, sicut uniuntur perfectiones, & formæ.

Tertia via ad hoc idem sumit ex parte ipsorum Angelorum. oportet enim, quod quæ ordinata sunt, cum coniunguntur alicui, quodam ordine coniungantur, cum enim essentia, & virtus secundum quendam ordinem se habeant, oportet si coniungantur alicui, quod quodam ordine coniungantur, loquendo enim de substantia intelligibili, ad quam sequitur sua virtus, nunquam æque immediate coniunguntur substantia, & virtus, sed si huiusmodi substantia coniungitur corpori, vel hoc est, quia prius ei coniungitur essentia, & per essentiam virtus: vel quia immediatius coniungitur virtus, & per virtutem essentia. Nam si coniungitur substantia intelligibilis corpori, hoc erit prout aliquem actum dat corpori. Ille itaque actus, vel erit esse, vel erit agere: Si esse, cum esse sit ab essentia, huiusmodi spiritualis substantia immediate coniungetur per essentiam, & sic coniungitur anima rationalis corpori, quia dat esse corpori. Sed si huiusmodi actus sit agere: cum agere sit a virtute, & a potentia, tunc illa spiritualis substantia immediate coniungetur corpori per virtutem, & ratione virtutis dicetur esse coniuncta essentia, secundum quem modum Motores orbium coniunguntur orbibus, ut modo conuerso sit coniunctio hic, & ibi, nam anima rationalis prius intelligitur coniungi corpori per essentiam, quam per intellectum, & voluntatem, quæ sunt potentia fundata in ipsa essentia. ideo dictum est, quod intellectus nullius partis corporis est actus: sed Motores orbium prius coniunguntur orbibus per intellectum, & voluntatem, per quas mouentur orbis: & quia intellectus, & voluntas fundantur in ipsa essentia, dicuntur Motores orbium esse coniuncti orbibus immediatius, per intellectum, & voluntatem, & ex consequenti dicuntur eis coniungi per substantiam. Si ergo Angeli, vel Dæmones haberent corpora naturaliter sibi unita, quorum essent perfectiones, & formæ, & quibus darét esse, vniérétur corporibus illis immediate per suam essentiam, non per intellectum, & voluntatem. ergo illi Angeli, vel Dæmones sic uniti, primo mouerent corpora sua, & mediantibus corporibus illis, posset mouere alia corpora, sicut & ani-

Anima corpori, & Motor celo quomodo iungantur.

ma nostræ faciunt, quamdiu coniunctæ sunt corporibus: non autem possent illa corpora immediate mouere per intellectum, & voluntatem, quia huiusmodi potentia non immediate attingerent corpus. Oporteret itaque, dare aliquas virtutes organicas, quæ immediate attingerent corpus, & quæ essent immediata perfectio organorum corporum, mediantibus quibus, fieret motio corporis: & quia omnibus talibus potentiis accidit lassitudo, non possent mouere, nisi in mouendo eis accideret lassitudo. Arguatur ergo sic: Angeli, & Dæmones in mouendo corpora non lassantur, nec accidit eis fatigatio, cum videamus aliqua corpora mota ab huiusmodi substantiis sine interpellatione moueri, cuiusmodi sunt supærelesta corpora: sed quæcunque substantia non fatigatur in mouendo, non mouent per virtutes organicas: & quæ non mouent per virtutes organicas, non sunt formæ corporum: consequens est, Angelos, & Dæmones non esse formas corporum. non, n. fatigatur Angelus in mouendo cælum, vel in mouendo quodcumque corpus, quia immediate attingit illud corpus non per essentiam, cuius est dare esse, sed per virtutem, cuius est agere, & mouere. & quia virtus illa est non organica, ideo potest semper sine fatigatione mouere. Anima autem, quia immediate attingit corpus per essentiam, non per intellectum, & voluntatem, quæ sunt virtutes non organice; ideo si debeat corpus mouere, sicut quilibet experitur in seipso, non sufficiet intellectus, vel voluntas, vel non sufficiet velle, & intelligere, nisi adsit ibi virtus organica immediate corpus attingens, & agitans atque mouens: virtus ergo non organica, & substantia, a qua oritur, quodam ordine coniunguntur corpori, ut non utrumque possit æque corpori coniungi immediate, sed vel immediate coniungatur corpori per virtutem non organicam, & tunc mouebit sine fatigatione, & non dabit esse, nec erit forma eius: vel immediate coniungatur per essentiam, & mediantem illa, coniungatur virtus non organica, & tunc dabit esse corpori, & erit forma eius: & si dat esse, & est forma, sine fatigatione mouere non poterit. Angeli itaque, & Dæmones quibus splendida, & integra naturalia remanserunt, ut dicitur 4. de di. no. quia sine fatigatione mouent corpora, non sunt formæ, & perfectiones corporum.

RESP. AD ARG. ARTIC. I.

AD primum dicendum, quod dictum Aug. 8. de Ciui. Dei, non est secundum opinionem propriam, sed est recitatum opinionis aliorum, est, n. dictum Apulei, ut patet per Aug. ibidem. Et si dicatur, quod hoc Augustinus non improbat, ergo videtur, quod approbet. Dici potest, quod Aug. pauca voluit de Angelis asserui de dicere, ut patet communiter intuentibus suos libros, ideo non multum curauit communiter disputare de eis. Vel possumus dicere, quod non valet: si opinionem aliquam recitamus, & eam non improbamus, quod ipsam approbemus, & maxime si non accipiamus hoc tamquam veritatis fundamentum, sed tanquam opinatiue dictum.

Augustinus pauca asseruit de Angelis. idem infra non se incl.

Vel

Vel possumus dicere, quòd Dæmones dicuntur animalia, vt communiter ponitur, quia proprietates animales insunt spiritualibus substantijs p modum eminentiorem, & altiore. Ideo, vt cõmuniter dicitur, quia cognitionem de sensibilibus eminentiori, & altiori modo habent substantiæ intellectuales, quàm animalia: ideo per quãdam eminentiam huiusmodi substantiæ dicuntur esse animalia, non quia sint compositæ ex corpore, & anima, sed quia eminentius habet multas proprietates, quas habent animalia sic composita. Propter quod patet solutio ad dictum Grego. dicentis angelum esse rationale animal.

Ad secundum dicendum, q̃ dare vitam alijs formaliter, non est simpliciter nobilitatis, cum forma dependeat à propria materia. habere ergo vitam in se, & dare alijs vitam efficienter, cõmuniter ponitur, & bene, esse quid nobilitatis, quia causa secundum, q̃ huiusmodi non dependet à suo effectu: sed habere vitam in se, & viuificare aliud formaliter, non est simpliciter nobilitatis, quia nobilior esset substantia in se viuens, si non esset perfectio corporis, & non dependeret à corpore.

Ad tertium dicendum, quòd dictum Dio. accipi potest secundum quandam Metaphoram, & similitudinem: non, quòd in Dæmonibus sit propriè furor, siue irascibilis, nec concupiscibilis, nec phantasia, quia non sunt nisi in habentibus corpora; sed quia non sine dementia à Deo se auerterunt, qui est summus intellectus: ideo sunt sensibilibus comparati, vt dicantur illa habere, sicut & animalia bruta habent, sicut & homo non intelligens comparatur iumentis insipientibus, quàmuis non sit ipse iumentum. Sic Dæmon à suo intellectu se auertēs, est animalibus sensibilibus cõparatus, quàmuis nō sit ipse animal sensibile tantū. Vel possumus dicere, quòd Dæmon est concupiscentia demens: malum sibi finem proponēdo: est furor irrationalis, huiusmodi finem malo modo prosequendo, est phantasia proterua: suo malo fini irrecuperabiliter adhærēdo, vt dicatur esse proteruus, quia ab eo, quod malè incēpit, auerti non potest. Igitur quia huiusmodi malę proprietates habentium furorem concupiscentiam, & phantasiam insunt per quandam similitudinem Dæmonibus, dicti sunt Dæmones per quandam similitudinem habere talia.

Ad quartum dicendum, q̃ nos, & Dij, & nos, & angeli sumus rationales accipiendo rationale largè, prout se extendit ad intellectuale. Nam propriè loquendo nos sumus rationales, angeli intellectuales, vt vult Dio. 6. de diui. nom. Cum ergo subditur in argumento, quòd rationale est differentia animalis, dici debet, quòd nō est differentia animalis rationale, prout se extendit ad intellectuale, & vt conuenit

angelis, nisi acciperetur animal largè: prout Angelus potest dici animal.

Resolutio Dub. 1.

Angeli corporei non sunt: nec corporibus naturaliter vniti ad id sunt, vt ipsorum formæ: aut ita determinatè aliquorum corporum Motores dici possint, vt aliorū esse nequeant. Idq; ipsorū Angelorū patet multitudine, nec nō natura, ac virtute.

Ad id vero, quòd quærebatur: Vtrum angeli, vel Dæmones dato, quòd non sint naturaliter vniti corporibus tanquam formæ: Vtrum possint eis esse vniti tanquam motores mobilibus: Dici debet, quòd triplici via inuestigare possumus, substantias spirituales, vt angelos, & Dæmones non esse vnitos naturaliter corporibus, non solum tanquam formas, sed nec etiam tanquam motores, vt Prima via sumatur ex multitudine angelorum, & Dæmonum: Secunda ex natura ipsorum: Tertia ex virtute eorum.

Prima via sic patet: Quia secundum Dion. 8. de Angel. Hierar. Multæ sunt illæ beatæ militiæ superantes secundum nos infirmam, & coarctatam materialium commensurationem. Plures enim creduntur esse species angelorū, quàm rerum sensibilibus. Nec mirum, quia omnia sensibilia sunt inter animam rationalem, & materiā primam: omnes autem intelligibiles substantiæ inter animam rationalem, & Deum. cum ergo plus distet anima rationalis à Deo, quàm à materia prima, quia plus distat creatura quælibet à Deo, quia distat in infinitū, quàm à quacunq; alia creatura; omnia sensibilia, & materialia habent quasi coarctatum spacium. quia sunt inter duas creaturas. Intellectu alia autem habent quasi infinitum spacium, quia sunt inter animā, & Deum. Congruum ergo est, q̃ in ampliori spacio plura existant. Multæ itaque sunt illæ intellectuales mentes, & superant istam coarctatā materialium multitudinem non ergo possunt omnes illæ substantiæ habere corpora naturaliter sibi vnita, etiam tanquam motores, cum plures sint, quàm sint huiusmodi corpora, quia non est numerus militum eius sed qua ratione aliqua illarum substantiarum sunt separatæ à corporibus, vt non sint eis naturaliter coniunctæ tanquam motores, pari ratione & omnes sunt sic separatæ, quia si naturale esset eis sic coniungi, omnes essent coniunctæ. quia quod naturale est, sequitur naturam totam, nisi accidat impedimētum, quod esset ridiculum in angelis ponere: Vnde & illi, qui aliquo modo posuerūt naturalem vnionem inter substantias separatas, & corpora, nullam posuerunt substantiam separatam, quæ nō moueret. Ideo posuerunt eas in valde paruo numero, vt non dicerent eas esse plures, nisi quot sunt sphaeræ cælestes, vt patet per Philosophum. 12. Meta. Nos autem, qui sequentes veritatem, & inspirationem diuinam, ponimus illas intellectuales substantias in tanto numero, non dicemus eas esse motores corporum: eo etiam modo, quo Philosophi posuerunt. Nam quod conuenit

Angelorū numerus totum corpus eorum numerum excedit. Vide supra d. 2.

Tex. c. 4. 1. vsq; ad 51. & in cal. c. 6. com. 41.

uenit omnibus, & semper, & non potest eis non conuenire, quodammodo videtur sequi naturam eorum, & esse quodammodo naturale. Quia ergo mouere corpora secundum doctrinam Philosophorum conuenit omnibus intelligentijs, quia secundum eos nulla est intelligentia, quæ non moueat, & semper, quia semper mouet, & impossibile est, quod non moueant: ideo videtur hoc secundum eos ad naturam eorum reduci, quod sic se habeant. Et quia videbatur, quod non mouent nisi per intellectum, & voluntatem, quia si corpora illa sunt animata, non habent de virtutibus animæ, nisi intellectuam, & desideratiuam, ut dicit Commen. in 12. Metaph. Ideo sic posuerunt intelligentias mouere corpora supercaelestia per intellectum, & voluntatem, quod etiam hoc eis sit omnino naturale, quia voluntas fertur in finem quasi naturaliter, iuxta illud Philosophi in 3. Ethic. Finis natura, vel qualitercunque videtur, & adiacet. Posuerunt itaque, quod optima dispositio intelligentiæ est, quod moueat, ut in hoc quasi esset earum finis, in quem fertur voluntas naturaliter, ut intelligentiæ non tanquam formæ, tamen tanquam motores haberent corpora naturaliter sibi vnita. Propter quam naturalitatem tales motores corporum etiam eorum formas vocare voluerunt, ut dicerent eas esse illorum corporum animas, non quia fieret ex eis vnum secundum esse, quia, ut ait Commen. in 8. Metaph. nihil est ibi, quod animetur per animas, vel quod viuatur per vitam: innuens ex hoc, quod non fiat ex intelligentijs, & cælo vnum secundum esse, sed solum secundum motum. tamen quia habent quandam naturalem inclinationem ad talem motum, quod mouendo sunt in optima dispositione: ideo, ut hoc exprimerent, dixerunt intelligentias sic mouentes esse formas, & animas cælorum. Sed, quod non sit optima dispositio intelligentiæ, quod moueat, circa finem. 2. de Generatione. sufficienter ostendimus, nunc autem scire sufficiat, quod cum plures sint intelligentiæ, quam sint ipsa corpora, non potest esse naturale intelligentijs, quod corpora moueant, ut & hoc modo dicatur naturaliter habere corpora sibi coniuncta, immo quia naturalem unionem non possemus ponere, nisi ad corpora perpetua, & incorruptibilia, quæ valde pauca sunt. Quia quædam sunt incorruptibilia secundum totum, & secundum partes, ut cæli. Quædam secundum totum non secundum partes, ut elementa. Quædam & secundum totum, & secundum partem, ut mixta. Ad corpora itaque mixta, quæ sunt per omnem modum corruptibilia, non erit coniunctio intelligentiarum naturalis. Si dices, quod erit ad alia. Cum ergo elementa non sint nisi quatuor, nec tamen omnia sint mobilia, quia terra est immobilis, & in æternum stat, & corpora supercaelestia sint in paucis numero, quia si vellemus numerare eccentricos, & deferentes, secundum eos, qui plures posuerunt, non sunt nisi quinquaginta quinque, ut dicit Philosophus in 12. Metaphy. Ridiculus esset dicere, quod in tam paruo numero essent intel-

lagentiæ. Non ergo omnes intelligentiæ mouet, ut hoc tanquam competens omnibus possumus ad naturalitatem reducere, ut dicamus naturale esse intelligentijs, quod hoc modo corporibus sint coniunctæ. Non enim hoc conuenit omnibus, quia non omnes mouent, immo solæ inferiores mouent. quia, ut dicit Dionysius. 7. de diu. nomi semper fines priorum coniungit Deus principijs secundorum: Sola ergo vltima in intelligentijs attingunt suprema in corporibus, & non solum non conuenit omnibus intelligentijs mouere corpora, sed etiam non conuenit eis semper, quia aliquando non erit tempus, quod est passio primi motus, cessabit enim primus motus, & cessabit generatio, & corruptio, cum erit completus numerus electorum. Ex ipsa ergo multitudine intelligentiarum, & ex ipsa paucitate corporum, & specialiter corporum incorruptibilium. quia talia maximè videntur esse apta nata moueri per intelligentias, patet quod mouere corpora non sequitur naturam intelligentiarum, secundum quod huiusmodi, ut dicatur hoc eis esse naturale. quia nec omnes mouent, nec semper mouebunt.

Secunda via ad hoc idem sumitur ex ipsa natura intelligentiarum. Nam mouere corpora non solum non sequitur secundum se naturam intelligentiarum simpliciter. quia non omnes intelligentiæ mouet, ut dicebat ratio prima, sed etiam non sequitur secundum se naturam huiusmodi intelligentiæ. Fuit enim Philosophorum error, quod omnes intelligentiæ mouerent, & etiam quod sic mouerent, quod non possent aliud corpus mouere, nisi illud, quod mouent, unde intelligentiæ huiusmodi inferiora mouere non possunt secundum eos, nisi mouendo supercaelestia corpora. ideo dicitur in 7. Metaph. quod nullum immateriale transmutat materiale, & si immaterialia mouent secundum eos materialia, hoc est mediante aliquo corpore transmutabili, ut mediante cælo. Ex quorum positione sequitur, quod intelligentiæ sint naturales motores orbium, sicut anima est naturalis motor corporis proprii. Nam licet huiusmodi corpus moueat per appetitum, dicitur tamen naturalis motor eius, quia ex natura sua determinatur, ut moueat hoc corpus, & non aliud. Nam & si anima potest mouere aliud corpus, quam proprium, hoc non erit nisi mediante corpore proprio. ponere ergo intelligentias esse sic naturales motores orbium, ut nihil mouere possint nisi orbis: vel si alia mouent, quod hoc faciant mediantibus orbibus, est ponere naturam intelligentiarum dependere ab orbibus. Nam si natura animæ non dependeret à proprio corpore, nunquam sic determinaretur ad id corpus, quod nullum aliud mouere posset, nisi per motum sui corporis. Natura itaque intelligentiarum, quia non dependet ab aliquo corpore, non determinatur ad aliquod corpus, ut dicatur naturalis motor illius corporis, sed simpliciter erit motus ille voluntarius, incessanter tamen agens illum motum, quia voluntatem habet omnino subie-

Ar. Eth. 1.
c. 3.

c. 12. & in
fine 1. cap.
de substant.
orbis.

Liber de
gen. ante
2. sentent.

l. c. 47.
Nota de in
telligentijs.

Error Philo-
sophorum
de intelli-
gentijs.

T. c. 27.

subiectam suo Creatori, vt sic per voluntatem moueant, vt voluit Creatoris sapiētia ordinare.

Coniunctio
per essen-
tiam, & vir-
tutem quid
differant.

Tertia via ad hoc idem sumitur ex virtute intelligentiarum. nam non est similis coniunctio substantiarū spiritualium cum corporibus, qñ coniunguntur eis per essentiam, dando eis esse, vt quando coniunguntur per virtutem, dando eis motum. quia primo modo coniunguntur corporibus, vt formæ: secundo modo, vt motores tantum, differentia autem est inter esse formam, & motorem tantum, quia semper est tanta proportio formæ ad materiam, vt forma perficiens hoc corpus non possit aliud corpus specie perficere quantuncunque sit infra illud corpus, vt anima perficiens corpus Leonis, nunquā posset perficere corpus Canis. Sed non est sic de motoribus, quod enim mouet corpus maius, potest mouere corpus minus: dato, quod differat specie ab illo corpore, vt quod mouet massam ferri, posset mouere massam lapidis, si non plus ponderaret, quàm ferrum: forma tamen perficiens ferrum nunquā posset perficere lapidē, nisi lapis fieret ferrum. Cum ergo intelligentiæ sic coniungantur corporibus mobilibus, & immediatē non coniunguntur eis per essentiā, sed solum per virtutem, non poterunt determinatē sic se habere ad hoc corpus, q non possint mouere aliud corpus: & quia natura dicit esse quid determinatum ad vnū, patet Angelos, vel Dæmones, vel quascunque intelligentias nō habere corpora naturaliter sibi vnita, nec sicut formæ, vt pbat quæstio prima: nec sicut motores, vt q per naturam determinentur ad aliqua corpora, q ita sint motores illorum corporum, q non possint esse motores aliorum, vt declaratū est in hac quæstione secunda.

Homo qñ
Deos facere
possit.

Tomo 4.

RESP. AD ARG. Ad primum dicendum, q Homo nō potest facere Deos, nec potest alligare Dæmones corporibus, q non possint separari ab illis. sed si hoc sit, erit per priuatos contractus inter homines, & Dæmones, sicut dicit Aug. 83. q. quæstione de miraculis Magorū: vbi vult, q quicquid tales faciunt, per priuatos contractus faciant, dato tamen, q cogerentur, & compellerentur ad talem vnionem, vt ex hoc diceretur homo facere Deos, quia potest naturā intelligentiarum compellere, vt coniungantur alicui corpori, non tamen hoc esset naturale, sed magis, quasi violentum, & ex compulsionē.

Ad secundum dicendum, q semper vniuersum est connexum, & nunquam est, quin angeli, siue boni, siue mali sint in aliquo corporali loco: tamen ex natura sua non determinantur ad hunc locum, vel ad illum: & si est ibi determinatio, hoc non erit ex natura, sed ex cōgruentia, vt cælum Emphyreū est congruus locus Angelis beatis, & iste aer caliginosus tanquam carcer, ppter nostrum exercitium vsque ad diem iudicij est congruus locus angelis damnatis. Post diem vero iudicij ipse infernus erit eorum locus congruus. ex connexionis itaque vniuersi non solum non arguitur, quod per naturam determi-

nentur ad mouendum aliqua corpora, sed etiam non concluditur, q determinantur ad aliqua loca corporalia.

Ad tertium dicendū, q Augustinus raro asserit loquitur de Angelis. Vnde cum dicit eos habere corpora, dicit accipiēdo hoc ex sententia aliorum.

Resolutio Dub. II. Lat.

Angeli, vt suppositum nature, corporibus vniri non possunt: id quod patet ex limitatione nature, supposito, exque natura ipsius esse probatur.

Did autē, qd quærebatur, vtrū natura liter, i. determinate possint Angeli, vel Dæmones cōparari ad aliqua corpora: & si nō, vt formæ, nec, vt motores: saltē, vt supposita, vt dicat vniō naturalis ad corporalē naturā, vel quia perficit illam naturam tanquam forma, vel quia determinatē mouet corpus, cuius est illa natura, vt non possit aliud corpus mouere, nisi mouendo corpus proprium, seu determinatum: vel quia tanquam suppositum sustentat illam corporalem naturam. Quærit ergo ista quæstio: Vtrum possit suppositum angelicum vniri nature corporali: sicut suppositum diuinum vniri nature humane, vt vnum, & idē suppositum esset Angelus, & corpus, sicut vna, & eadē persona diuina est Deus, & homo. Quod non esse possibile, triplici via declarare possumus, sicut in talibus tria etiam contingit considerare, naturam, suppositum, & esse. Ostendemus enim naturam angelicam, & suppositum, & esse in Angelis sic determinata, & limitata existere, vt non possit in tali supposito natura angelica sustentari, vt idem sit Angelus, & Homo, vel Angelus, & quodcunque aliud, sicut idem est Deus, & Homo.

Angelorum
vniō ad cor-
pus triplici-
ter sumi po-
test.

Prima ergo via sumitur ex limitatione ipsius nature. Dicemus enim, quod sicut natura se habet ad naturam, sic se habebit suppositum ad suppositum. Illa ergo natura, quæ non est limitata, sed est quodammodo omnis natura, & potest supplere vices cuiuslibet nature, suppositum in tali natura non erit, quid limitatum, sed poterit supplere vices cuiuscunque suppositi. huiusmodi autem est natura diuina, quæ continet omnes naturas creatas, & potest supplere vices omnium talium naturarum, sine dependētia eius: vt quicquid potest natura diuina cum natura ignis, potest sine natura ignis: & omnes alios effectus, quos facit natura diuina mediantibus, aliis naturis, vt mediantibus causis secundis, potest facere sine illis. Dum tamen ex hoc non ponatur dependentia, & imperfectio in natura diuina. Non enim si natura diuina, mediante natura ignis, potest perficere formaliter materiam ignis, poterit talem materiam formaliter perficere sine tali natura, quia natura diuina formalis perfectio alicuius materie esse non potest, tunc enim esset

Nature diu-
nz, & crea-
te differen-
tia.

esse dependens, & imperfecta, tamen si natura divina potest aliquid calefactibile calefacere, mediante natura ignis, poterit hoc facere sine talis natura, quia ex hoc nulla dependentia nec imperfectio poneretur in Deo. In his ergo, ex quibus non ponitur dependentia, & imperfectio in natura divina, poterit huiusmodi divina natura supplere vices omnium aliarum naturarum. Sic & suppositum divinum poterit supplere vices omnium aliorum suppositorum, ut si suppositum divinum sustentat naturam humanam mediante supposito humano, poterit huiusmodi suppositum sustentare naturam humanam in seipso absque aliquo supposito creato. Nam suppositum increatum poterit supplere vices suppositi creati, sicut natura divina naturæ creatæ. Sed cum angelus habeat determinatam, & limitatam naturam, ut nihil possit facere nisi adhibendo semina, & adhibendo alias naturas: erit & suum suppositum limitatum: ut sicut natura angeli non potest supplere vices aliarum naturarum, ut quia non potest sine seminibus; nec potest sine alijs naturis, quod potest cum eis, sic suum suppositum non poterit supplere vices aliorum suppositorum, ut possit angelus in proprio supposito sustentare naturam cuiuscumque alterius suppositi.

Suppositi
divini &
creati a.
secentia.

Secunda via sumitur ex limitatione ipsius suppositi secundum se, in prima enim via deducebatur limitatio suppositi ex limitatione naturæ, prout comparatur ad alias naturas: nunc autem arguamus limitationem suppositi secundum se, vel arguamus naturis limitationem suppositi, non prout comparatur ad alias naturas, sed prout comparatur ad propriam naturam, quia competit ei secundum talem naturam esse in determinata specie: & quia omne suppositum creatum, siue angelicum, siue quodcumque aliud est determinati generis, & determinatæ speciei, & quia limitatur, & determinatur ad certam speciem: Ideo ita supponit tale suppositum pro tali specie, & pro tali natura, quod non potest supponere pro alia natura, ut si suppositum humanum posset sustentare in se naturam equinam esset idem homo, & equus. propter quod illud suppositum non se haberet limitatè, & determinatè ad speciem humanam, cum posset supponere pro specie equina, quia ille idem, qui est homo, hac hypothesi stante, potest esse equus. Cum ergo dictum sit hoc esse de ratione cuiuslibet suppositi creati, quod determinetur ad certam speciem, naturam alterius speciei in se sustentare non poterit. Poterit ergo in supposito divino sustentari natura alia, quia huiusmodi suppositum per suam naturam non determinatur sic ad aliquam speciem, quod non possit sustentare naturam cuiuscumque speciei, quod de suppositis creatis esse non potest, cum ad aliquam speciem limitentur.

Esse divi-
nū, & crea-
tū quomo-
do differat.

Tertia via ad hoc idem sumitur ex parte ipsius esse. Nam quia in suppositis creatis natura non est ipsum esse, sed est aliquid participans, & recipiens esse; oportet, quod ipsum esse sit quod par-

icipatum, & per consequens quid limitatum, secundum quod requiritur natura, in qua recipitur secundum modum recipientis, esse ergo receptum in aliqua natura limitabitur secundum eam, ut non possit secundum illud esse sustentari nisi illa natura. Etenim ipso, quod omne esse creatum est esse receptum in natura, non poterit per illud esse sustentari alia natura, & quia hoc est naturam creatam esse in supposito susten- tari per esse illius suppositi: & quia illud esse limitatur secundum naturam illam, non poterit per ipsum sustentari natura alia. Suppositum ergo divinum, quod non habet esse limitatum, nec habet esse receptum in natura, sed ibi esse est infinitum, & est idem, quod ipsa natura, poterit per huiusmodi esse, quasi per aliquid non limitatum, nec finitum, sustentari quæcumque natura. Propter quod potest suppositum divinum ad suum esse personale admittere quæcumque naturam, quod non potest suppositum creatum, suppositum itaque angelicum non solum propter limitationem naturæ, & propter limitationem suppositi in natura, sed etiam propter limitationem sui esse participati à natura, non poterit ad suum esse personale admittere quæcumque aliam naturam. non poterit ergo idem suppositum angelicum esse Angelus, & corpus, nec viri naturæ corporali, sicut suppositum unitur naturæ. Possumus autem si volumus omnes has rationes reducere ad unam, & dicere, quod in tribus differt natura divina à natura creata. Primo quia illa natura potest supplere vices aliarum naturarum. Secundo quia non determinatur ad speciem. Tertio quia non habet esse limitatum, nec participat esse, sed est ipsum esse. Ideo suppositum divinum potest supplere vices aliorum suppositorum, sicut sua natura aliarum naturarum, & potest supponere pro alia natura, & potest ad suum esse personale admittere quæcumque naturam, in quibus omnibus deficit quodcumque suppositum creatum, ut non possit in se sustentare quæcumque aliam naturam.

Natura di-
vina à na-
tura creata
differt i tri-
bus.

Possemus etiam, si vellemus, quartam differ-entiam assignare inter naturam divinam, & naturas alias, ut ex hoc ad propositum quarta ratio sumi posset. Nam cum dicimus, quod in uno supposito creato non sustentatur nisi una natura, intelligendum est de natura substantiali, & de natura perfecta, & completa, quia, si vellemus hoc etiam intelligere de natura accidentali, certum est, quod in eodem supposito creato sustentantur plures naturæ, ut natura substantialis, & accidentalis: vel etiam plures naturæ accidentales: vel etiam, si vellemus hoc intelligere de naturis imperfectis, ut de partibus naturæ; certum etiam est, quod in eodem supposito creato sustentantur plures naturæ se habentes, ut partes, cuiusmodi sunt natura materiæ, & natura formæ, non tamen sustentatur in eodem creato supposito, nisi una natura substantialis corporalis. Natura ergo accidentalis, quia depēdet ex natura substantiali, quæ nec intelligi potest sine substan-

Differentia
quarta.

substantiali natura, propter dependentiam, quam habet ad huiusmodi naturam, potest sustentari, & sustentatur in eodem supposito cum tali natura: & quia omnes naturæ creatæ etiam substantiales non minus, immo magis dependent à natura diuina, quàm naturæ accidentales a sua substantiali natura, poterunt naturæ creatæ sustentari in eodẽ supposito diuino cū natura diuina, sicut naturæ accidentales sustentantur in eodẽ supposito creato cum sua substantiali natura. verum quia connexio naturæ creatæ in eodẽ supposito ad sua accidentia est naturalis; ideo talis vnio est necessaria: sed naturæ creatæ ad suppositum diuinum, vel ad naturam diuinam in eodem supposito est ex diuina ordinatione. ideo talis vnio s̃m diuinũ propositum est volũtaria. Comparantur ergo aliquo modo naturæ substantiales creatæ ad Deum, quasi accidens ad substantiam, hoc fortè voluit ille, qui dixit, quòd Deus est, respectu cuius substantia est accidēs. Apostolus etiam veritatis amator, naturam humanam in verbo accidenti assimilat dicens: Et habitu inuentus, vt homo. Sicut ergo in eodem supposito creato potest esse natura accidentalis cum natura substantiali, sic in supposito verbi poterit esse alia substantialis natura cum sua natura: quia aliæ substantiales naturæ ad diuinam naturam modo, quo diximus, quasi accidentia ad substantiam comparantur. Et quia in hoc deficit natura creata a natura diuina, quòd non comparantur ad ipsam aliæ naturæ substantiales tanquam accidentia: deficiet in hoc suppositum creatum à supposito diuino, vt. non possit in tali supposito sustentari alia substantialis natura, sicut sustentantur in eodem supposito, quasi accidentia simul cum substantiali natura. nũquam enim suppositum in aliqua natura potest sustentare in se aliam naturam, nisi illa huiusmodi alia naturæ, quasi modum accidentis induat, omnis enim natura alia sic sustentata, licet non oporteat, quòd sit accidens, quendam tamen modum accidentis habet: ex tali tamen modo nõ debet talis vnio dici accidentalis, sed personalis, quia propter huiusmodi modum non fit vnio in accidente. sed in persona.

R E S P. A D A R G. Ad primum dicendum, quòd si verbũ Dei est nobilius, quàm Angelus; non propter hoc sequitur, quòd possit Angelus vñi naturæ corporali in vnitate suppositi, sicut verbum est vnitum naturæ humanæ: immo magis sequitur oppositum. nam verbum illud est sic nobile, quòd non habet limitatam naturæ, nec est limitatum suppositum, nec habet limitatum esse: & quia omnes aliæ naturæ etiam substantiales modo, quo diximus, comparantur ad diuinam naturam, quasi accidentia: & quia Angelus ista nobilitates non habet, ideo potest hoc suppositum verbi quod non potest suppositum Angeli.

Ad secundum dicendum, quòd Angelus est corporeus respectu Dei, non quòd habeat in se naturam corpoream, nec tanquam naturam pro-

priam, sicut habet Lapis, vel Leo, nec tanquam naturam assumptam, sed quia aliquid participat, de conditionibus corporis, vt quia diffinitur in loco: & sicut corpus cum est in vno loco, non est in alio: sic Angelus, cum est in terra, non est in cælo: & sic diffiniri in loco, Deo non com-

Hier. 23.

petit, quia cælum, & terram ipse implet. Ad tertium dicendum, quòd dictum August. de Dæmonibus, quòd sint corporei, non est secundum opinionem propriam, sed secundum opinionem alienam.

ARTIC. II.

An Angeli possint sibi assumere corpus.

Conclusio est affirmatiua.

D. Tho. 1. p. q. 51. art. 2. Et 2. sent. d. 8. q. 1. artic. 2. Et in q. disp. de Pot. q. art. 7. D. Bon. d. 8. art. 1. q. 2. Holkoth. q. 4. Alex. de Ales p. 2. q. 34. Sco. d. 8. q. 1. Ric. d. 8. q. 2. Biel. d. 8. q. 1. Dorbel d. 8. q. 2. artic. 2. Voril. d. 8. q. 1.

Secundum sic proceditur: videtur, quòd Angeli non possint assumere corpora. nam secundum August. 7. super Gen. Anima habet i se aliqua, sicut sunt intellectus, & ratio, secundum quæ incomparabiliter excellit omne corpus. Arguatur ergo sic: Suprema infimorum attingunt, infima supremorum. Suprema ergo in anima attingunt infima in Angelo. sed anima secundum sua suprema nõ vnitur corpori, quia intellectus nec est corpus, nec virtus in corpore. ergo Angelus etiam secundum sua infima non poterit habere vnionem ad corpus, sed non posset Angelus assumere corpus, nisi secundum aliqua sua vniretur corpori: ergo &c.

Tomo 3.

Tomo 3.

Præterea: sicut se habet spiritus vnitus ad separationem, sic videtur se habere spiritus separatus ad vnionem. sed spiritus coniunctus, vt anima, non potest separari a corpore, cum vult: ergo nec spiritus separatus, vt Angelus, poterit vniri corpori, cum voluerit, sed si posset assumere corpus, posset secundum suam voluntatem vniri corpori: ergo &c.

Præterea natura non agit propter finem, nisi rememorata a superioribus causis, vt ab intelligentiis, vt dicit Comment. 12. Meta. sed in rebus naturalibus, quia natura operatur propter finem nihil inuenitur frustra. ergo multo magis non inuenietur frustra in intelligentiis. si ergo Angeli assumerent corpora, vel hoc esset propter esse, vel propter operationem: non propter esse, quia non habet esse per corpus, nec propter operationem, quia fortior est virtus libera, & separata a corpore, quàm coniuncta: frustra ergo esset talis assumptio.

Auerro. 12. Met. Comment. 12. sub finem.

Præterea: Si Angeli assument corpora, hoc nõ erit,

Vnio substantiæ, & accidentis, & vnio naturæ diuinæ, & humanæ qd differant.

Substantia respectu Dei quòd est eatur accidens.

phil. 2.

Verbum cur naturæ humanæ vniri poterit, Angelus autem non naturæ corporali.

Angeli cur corporeus respectu Dei.

erit, quodd sint eorum formæ, vt supra sufficien-
ter ostendebatur: erunt ergo eorum. Motores.
idem ergo erit Angelo assumere corpus, quod
mouere ipsum. assumerent ergo Angeli omnia
corpora, circa quæ operantur, quod est fal-
sum.

Præterea: Si angeli assumeret corpora, essent
in illis corporibus: vel ergo esset angelus (cum
corp^o omne sit diuisibile) pars in parte, vel totus
in qualibet parte: non pars in parte, quia intelli-
gentia est substantia, quæ non diuiditur, vt patet
in 7. propositione de causis. esset ergo totus in
qualibet parte, & per consequens in pluribus
locis, quod est inconueniens.

IN CONTRARIUM est, quia multo-
ties habemus in scripturis sacris de angelis, qui
apparuerunt hominibus. sed hoc nõ potuit ef-
fe per naturam propriam. fuit ergo hoc per al-
sumptam corpoream naturam.

Dub. I. Lateralis.

*An Angeli assumant verum cor-
pus humanum. Conclusio.
est negatiua.*

D. Th. 2. sentent. d. 8. q. 1. art. 3. D. Bonau. d. 8. art. 2.
q. 1. Voril. d. 8. q. 4. Brul. d. 8. q. 4.

L T E R I V S dato, quodd Angeli pos-
sint assumere corpora, in quib^o pos-
sint apparere, dubitaret fortè aliquis:
Vtrū illa corpora assumpta sint ve-
rè talia, sicut apparent: vt si apparet Angelus in
specie hominis: Vtrum assumat verum corpus
humanum. Et videtur, quodd sic. quia ad verum
corpus humanum non requiritur nisi debita or-
ganizatio, & debita complexio. sed in corpore
assumpto ab Angelo est debita organizatio, quæ
sunt ibi oculi, nares, aures &c. ergo est ibi debita
complexio, quia debita organizatio non proce-
dit nisi ex debita complexione: vt ideo differunt
membra cerui à membris leonis, quia differt cõ-
plexio cerui à cõplexione leonis. ergo erit cor-
pus assumptum ab angelo verum tale corpus.

Præterea Angelus secundum Isido. de sum-
mo bono. lib. 1. cap. 10. est nomen officij, nõ na-
turæ. dicitur enim Angelus, quasi nuncius veri-
tatis. Arguatur ergo sic: Ad nunciū veritatis nõ
spectat decipere, sed oportet tale quid esse, sicut
se ostendit, sed si angelus apparet in forma ho-
minis, dicit se habere verum corpus humanū,
ergo &c.

Præterea secundum Dio. 2. de Angeli. Hierar.
huiusmodi apparitiones fiunt, vt ipsi Angeli
propria, & rationali reductione nobis prouide-
ant, quomodo nos reducat. ex proprietatibus
ergo rei apparentis Angelus, qui apparet, redu-
cit nos in proprietates suas. Si ergo apparet in
corpore humano ex proprietatibus humani cor-

A poris, ipse Angelus apparens, reducet eos, qui-
bus apparet, ad contemplationem suarum pro-
prietatum. sed proprietates non deferunt illud,
cuius sunt proprietates. igitur si sunt ibi proprie-
tates corporis humani, ibi videtur esse corpus
humanum, ergo &c.

IN CONTRARIUM est, quia aliquā-
do Angelus apparet, & statim disparet. hoc non
posset esse, si esset verū corpus animalis, in quo
apparet, quia non ita cito dissolui posset.

Dub. II. Lateralis.

*An plures Angeli in eadem specie
corporali apparere possint.
Conclusio est affir-
mativa.*

L T E R I V S dato, quodd sic appareant
Angeli in aliqua specie corporali, vt
puta in specie hominis, vel in aliqua
alia specie, dubitaret fortè aliquis:

Vtrum in eadem specie possint apparere supe-
riores, & inferiores, & videtur, quodd non, quia
Diony. 3. de Ange. Hierar. diffiniens Hierarchiā
dicit, quodd est ordo. i. ordinata potestas, sciētia,
& actio: sed quæ ab ordinata potestate proce-
dunt, oportet, quodd secundum ordinem fiant,
videlicet q^d superiora manifestentur per superio-
ra, inferiora per inferiora. non ergo per easdē
species corporales manifestabuntur superiores,
& inferiores: sed cum corporalium specierum
quædam sint superiores, quædam inferiores, per
superiores manifestabuntur superiores Angeli,
per inferiores inferiores.

Præterea, vt dictum est, ideo apparent Angeli
hominibus in specie corporis, vt per propieta-
tes speciei corporalis, in qua apparēt, manu du-
camur in proprietates ipsorum apparentiū An-
gelorum, sed cum non sint eadē proprietates
superiorum, & inferiorum Angelorum, non ap-
parebunt in eadem specie corporali superiores,
& inferiores.

IN CONTRARIUM est, quia aliquā-
do apparuerunt plures Angeli simul in eadem
specie, vt in eadem specie humana, sicut Abra-
hæ, vt habetur Gen. Apparuerunt tres viri, Gen. 18.
qui erant Angeli in specie hominum. Sic etiam
Loth apparuerunt duo Angeli i specie duorum
vitorum, vt habetur Gen. sed non sunt duo Gen. 19.
Angeli æquē simplices. quia & in eodem ordine
secundum Dio. de Ange. Hierar. aliqui superio-
res sunt, aliqui inferiores. Si ergo non sunt duo
Angeli æquē simplices, quia cum sint formæ per
se existentes, specie differunt: & plures Angeli
possunt apparere, & aliquando apparuerunt in
eadem specie corporali, ergo &c.

Hierarchia
quid.